

Täysistunto

Keskiviikko 21.6.2017 klo 13.59—0.32

3. Valtioneuvoston puolustusselonteko

Valtioneuvoston selonteko VNS 3/2017 vp

Valiokunnan mietintö PuVM 4/2017 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Maria Lohela: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Nyt päätetään puolustusvaliokunnan mietinnön PuVM 4/2017 vp pohjalta kannanotosta selonteon johdosta.

Puolustusvaliokunnan puheenjohtajan esittelypuheenvuoron jälkeen keskustelu käydään etukäteen pyydettyjen puheenvuorojen osalta nopeatahtisena. Ryhmäpuheenvuorokierrosta ei ole. Etukäteen varattujen puheenvuorojen pituus on enintään 5 minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään 5 minuuttia. Lisäksi myönnän harkitsemassani järjestyksessä vastauspuheenvuoroja. Keskustelua tästä asiakohdasta käydään siis kello 16.00 saakka eli 2 tunnin ajan. Keskustelua jatketaan tarvittaessa päiväjärjestyksen muiden asiakohdien tultua käsitellyiksi. Mikäli keskustelu päättyy ennen kello 16.00, siirrytään päiväjärjestyksen seuraavaan eli 4. asiakohtaan.

Aloitetaan keskustelu. — Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Kanerva. — Muut keskustelut pyydän siirtämään ripeästi salin ulkopuolelle, ja keskitytään täällä tähän asiaan.

Keskustelu

14.03 **Ilkka Kanerva kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on vakaa ja turvallinen maa, mutta toki sillä ehdolla, että itse siitä huolehdimme. Emme voi seurata omaa peliämme katsomosta, tyytymällä vain tarkkailijoiksi. Tarvitsemme vastuullista näkemystä muuttuvasta turvallisuusympäristöstämme ja yhteistä näkemystä, yhteistä käsitystä, siitä, miten tulee toimia, mikä muutoksissa on siis sellaista, joka vaatii toimenpiteitämme. [Hälinää]

Puhemies Maria Lohela: Edustaja Kanerva, maltatteko hetken. Pyydän nyt siirtämään nämä muut keskustelut tuonne salin ulkopuolelle. — Olkaa hyvä.

Arvoisa puhemies! Kuitenkin yleismaailmallisten arvojen kunnioitus horjuu, näemme, miten ylimielinen ja itsekeskeinen politiikka on voimistunut. Voimapolitiikka on tullut takaisin, ja geopolitiikan lomat on pidetty. Yhteiset pelisäännöt ja yhteistyövarainen turvallisuus ovat pienen kansakunnan turvavakuuksia, jotka eivät tänä päivänä ole korkeimmasa kurssissaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

Suomi on vahvan parlamentaarisen kontrollin maa, todennäköisesti paras Euroopassa. Puolustusselontekoa käsitelleet valiokunnat ovat pitäneet parisensataa kokousta, kuulleet satoja asiantuntijoita ja kysyneet löytämään nykyisessä turvallisuustilanteessa lähestulkoon yksimielisen analyysin välttämättömistä toimenpiteistä. Tehty työ ja mietintö ovat sen arvoisia, meillä on yhteinen tilannekuva. Suomen turvallisuusratkaisu on kauan lähtenyt siitä, että koko maata puolustetaan. Tämä edellyttää riittävää reserviä, jonka puolestaan voi tuottaa vain yleinen asevelvollisuus. Ollaan laadittu kolme selontekoa ja Nato-selvitys, ja tämä työ on lähtenyt liikkeelle puolitoista vuotta takaperin, sillä idealla, että sitä tehdään avoimesti hallitus—oppositio-ajan ylitse.

Valiokunnan mietinnössä on perusteellisesti käyty läpi sitä, miten viranomaisyhteistyötä, etenkin akselilla Puolustusvoimat—Rajavartiolaitos—poliisi, voidaan edelleen kehittää, jotta löydämme suomalaisen toimivan mallin kokonaisturvallisuudelle, sen kehittämiseksi ja hybridiuhkiin varautumisen näkökulmasta. Katse on suunnattava nyt kokonaisturvallisuuteen, sen vaatimiin lainsäädäntöuudistuksiin, rakenteellisiin uudistuksiin ja ehkäpä jopa pohjoismaisiin yhteisiin operatiivisiin suunnitelmiin. Suomen on hyvä ja viisasta olla kokonaisturvallisuusajattelun edelläkävijä maailmassa.

Puolustusvoimat on kehittänyt valmiuksiaan viimeisten vuosien aikana hatunnoston arvoisella tavalla — koskee varusmiehiä, koskee kantahenkilökuntaa. Toimivaltuuksia on kehitetty lainsäädännön kautta, reserviläisiä voidaan tällä haavaa muun muassa käskyttää saman tien palvelukseen, ilman tänä päivänä katsottuna lapsellisen pitkää kolmen kuukauden viivettä. Sodanajan vahvuutta nostetaan 50 000 hengellä, lähinnä paikallisjoukkojen ja paikallispuolustuksen vahvistamiseksi. Valmiuteen ollaan haettu lisää rahaa 50 miljoonaa vuodessa ensi vuodesta eteenpäin ja 150 miljoonaa tasokorotuksena hankintabudjettiin 20-luvun alkupuolelta lähtien, jotta myös maavoimahankintoihin jää riittävästi rahaa.

Strategisten suorituskykyhankkeitten osalta ensin Laivue 2020. Se on jo pitkällä, ja sen kustannusarviot ovat selkiintyneet 1,2 miljardiin euroon. Aiesopimus on tehty Rauman telakan kanssa, ja kehyskaudelle, vuoteen 21 saakka, tähän on varattu rahat. Valiokunta vahvasti tukee tätä hankintaa: huoltovarmuus- ja työllisyysyistä suomalaisen telakan käyttö on erinomainen asia.

HX-hankinta on toinen valtavien mittasuhteiden asia, joka on varsin alustavassa vaiheessa, niin kuin selonteossakin todetaan. Hankintahintahaarukkakin on 7—10 miljardia. Määrävin valintakriteeri on varmastikin hävittäjien suorituskyky, muttei turvallisuus- ja talousnäkökulmia voi tietenkään millään tavoin sivuuttaa, ja huolto kotimaassa on erittäin tärkeä asia — tilanteessa, jossa meillä on kuitenkin myös erilaisia rahoitusvaihtoehtoja ja huoltovarmuuteen liittyviä, elinkaarikustannuksiin liittyviä seikkoja. On yhteenvedonomaaisesti sanottava, että HX-väliraportti on tulossa 2019, jonka jälkeen uusi hallitus voi tehdä linjauksia ja hankintapäätöksen ensi vuosikymmenen alussa.

Valiokunnan erityismielenkiinnon ja ehkäpä huolenkin kohde erityisesti on maavoimien pärjääminen kolmen puolustushaaran resurssikisailussa. Siinä on monia asioita, joissa on menestytty ja pärjätty, käytetyn kaluston hankinnoista lähtien, mutta 30-luvulla meillä voi olla edessä kaluston massavanheneminen, ja siihen pitää varautua.

Puhemies! On alleviivattava sitä, että paras sotilaallisia uhkia ennalta ehkäisevä tekijä on riittävä suoritus- ja puolustuskyky. Asevelvollisuus on Suomessa erinomaisen hyvin toimiva järjestelmä. Sillä on korkea yhteiskunnallinen hyväksyttävyys, ja on aihetta sanoa, että 95 prosenttia suomalaisista sotilaista on reserviläisiä, ja mikä mielenkiintoisinta: heidän osaamisensa ylittää useimpien maiden ammattisotilaiden osaamistason. Valiokunta

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

antaa vahvan tuen naisten vapaaehtoiselle asepalvelukselle. Se on ilahduttavasti noussut viime vuosina, ja tätä kehitystä on eri tavoin aihetta tukea.

Maanpuolustustahto, kertausharjoitukset ja vapaaehtoinen maanpuolustustyö ovat symbioottisessa suhteessa. Suomalaisten maanpuolustustahto on maailman huippua. On hyvä ymmärtää, että korkea maanpuolustustahto edellyttää myös sitä, että Suomessa puututaan määrätietoisesti myös eriarvoistumiskehitykseen, joka levitessään saattaisi uhata oman yhteiskuntamme vakautta. Kertausharjoitusten taso on tällä haavaa minimissään, ja sitä on hyvä pyrkiä nostamaan vaiheittain. Vapaaehtoista maanpuolustustyötä tehdään arvokkaalla tavalla kertausharjoituksissa, ja toivon hartaasti, että jatkossa vapaaehtoisen maanpuolustustyön rahoitusta ei enää kyseenalaisteta yhdenkään ministeriön toimesta.

Suomi on maantieteellisesti käytännössä saari, kuten tiedämme. Huoltovarmuuskysymykset ovat täällä aivan eri asemassa kuin Manner-Euroopassa. Suomella on toimiva huoltovarmuuskonsepti, ja myös sotilaalliseen huoltovarmuuteen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Meillä on hyvä, ainutlaatuisen syvä, toimiva kumppanuusverkosto yritysmaailman kanssa, ja tämänkaltaisia toimivia verkostoja meidän on edelleen rakennettava.

Kyberturvallisuus, kyberpuolustus oli painavassa roolissa selontekokuulemisessa, ja niin se on myöskin meidän mietinnössämme. Kyberkeinojen käyttöä poliittisten päämäärien saavuttamiseen ei voida valitettavasti sulkea pois, ja kybertoimintaympäristössä tarvitaan uusiutuvan lainsäädännön sallimia panostuksia tiedusteluun ja valmiuksia myös offensiiviseen vaikuttamiseen. Toiminta vain on tällä hetkellä Suomessa liikaa siiloutunutta, ja esitämme arvioitavaksi hallituksen suuntaan, tulisiko valtionhallinnon kybertoimintaa koordinoita keskuspaikkanaan esimerkiksi valtioneuvoston kanslia.

Lainsäädännön ja rakenteiden kehittäminen on keskeisen tärkeä osa kokonaisturvallisuutta ja kokonaismaanpuolustusta. On lukuisia määriä lakihankkeita, jotka tulevat syksyllä eduskuntaan — tiedustelulainsäädäntöä, kaksoiskansalaisuuskysymystä, lennokkeja ja niin edelleen koskien. Lainsäädännön kokonaistarkastelussa on myös hyvä katsoa, huomioiko nykyinen valmiuslaki kattavasti erilaiset hybridiuhkien kautta muodostuvat haasteet.

Puhemies! Kansainvälisestä puolustusyhteistyöstä:

Organisaatiopohjainen yhteistyö, jossa tarkoitan EU:ta, Natoa, YK:ta ja Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestöä. Meillä on monikansallista ja alueellista yhteistyötä. Ensijassaan Nordefco pohjoismaisittain, Northern Group vähän laajemmassa ympyrässä ja erilaiset kehysvaltiokonseptit Saksan ja Britannian vetäminä. Kahdenvälinen yhteistyö lähimpien maiden kanssa puiteyhteistyösopimussyhteistyönä. Ruotsi, Yhdysvallat, UK, Saksa, Viro ja Puola ovat tässä suhteessa mainitsemisen arvoisia.

Kansainvälisessä yhteistyössä keskeistä on harjoitus- ja koulutusyhteistyö, materiaalihankinnat ja kriisinhallintaoperaatioyhteistyö. Euroopan unioni on nostamassa profiiliaan näissä kysymyksissä. Sitä vauhdittavat tietysti brexit ja yhtä lailla Yhdysvaltain uuden hallinnon näkemykset kansainvälisen yhteistyön merkityksestä. Myös Lissabonin sopimus tuo tähän oman eväänsä.

On muistettava, että Euroopan unioni on Suomen keskeisin ulko- ja turvallisuuspoliittinen toimintakehys ja tärkein turvallisuusyhteisömme. EU:ta on vahvistettava nimenomaan turvallisuusyhteisönä. EU-ulottuvuutta ei voi kuitenkaan kehittää kansallisen puolustuksen kustannuksella. Yhteistyöstä on saatava selkeää lisäarvoa luonnollisesti myös Suomen puolustukselle. EU:n on pohdittava tarkasti sitä, mitä se todella tekisi, jos EU:n aluetta loukattaisiin. Samoin tärkeä osa on huoltovarmuudella ja hybridiuhkiin varautumisella.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

Nato-kumppanuus on meille todella tärkeä elementti turvallisuusajattelussa. Ongelmallisinta olisi, jos ilmoittaisimme, ettemme missään olosuhteissa tule hakemaan Nato-jäsenyyttä. Optiomme on merkittävä signaali meidän turvallisuusympäristössämme. Uskottavan kansallisen puolustuskyvyn kannalta sekä Yhdysvaltain kanssa kahdenvälisesti että Naton kanssa tehtävä yhteistyö on tarpeen Suomen yhteistoimintakyvylle, materiaaliyhteistyölle, koulutus- ja harjoitustoiminnalle. Työtä tehdään yhteensopivuuden merkeissä Suomen omien tarpeitten pohjalta.

Monikansallista järjestelyä Nordefcon kanssa on hyvä edistää, ja saatamme jo hyvinkin olla matkalla kohti yhteispohjoismaista turvallisuusstrategiaa. Ruotsin ja Norjan kanssa tapahtuva Ilmavoimien yhteisharjoittelu on meille tänä päivänä arkipäiväisyyttä. Avainasemassa ovat myös Britannian ja Saksan kanssa suorituskkyjä kehittävä kehysyhteistyö. Suomen ja Ruotsin puolustusyhteistyö on EU-puolustusulottuvuuden kehittämisen ohella keskeisin puolustusyhteistyökohde. Se on käytännönläheistä, kaikki puolustushaarat kattavaa yhteistyötä. Sitä tehdään ilman rajoitteita. Suomi—Ruotsi-yhteistyössä tulee tavoitella myös kriisiajan yhteistyötä, bortom fretstida förhållanden.

On samalla hyvä muistaa, että hyvien suhteiden ylläpitäminen Venäjään on konfliktien ennaltaehkäisyn avainkysymyksiä, eikä vain Suomen, vaan Itämeren kaikkiin maihin pätee sama nyrkkisääntö.

Arvoisa puhemies! Mietintö on tehty erinomaisen hyvässä yhteisymmärryksessä kaikkien puolueiden kesken. Me olemme etsineet maksimaalista konsensusta yli hallitus—oppositio-asetelman. Meillä on hyvä perinne luotuna nyt parlamentaarisen seurantaryhmän perustamisen merkeissä, jota edustaja Kääriäinen on johtanut ja jonka tulisi toivottavasti jatkossa myöskin saada jatkaa toimintaansa vastaavissa olosuhteissa kattuen kaikki turvallisuuteen liittyvien selonteiden aihealueet.

Mietintöluonnoksessa on esillä tarve 1) selvittää valmiuslain ajanmukaisuus, 2) antaa valtioneuvoston kanslialle lähinnä koordinaattorin rooli katsoa valtionhallinnon kyberturvallisuusjärjestelyjen perään sekä 3) kokonaisturvallisuusstrategiaa laadittaessa — toivottavasti valmistuu tämän vuoden aikana — katsoa sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden rajapintakysymyksiä.

Lopuksi, arvoisa puhemies: Tällä työllä me haluamme antaa selkeän viestin omille ihmisillemme Suomessa ja viestin samalla myös maailmalle. Suomi pitää huolen omasta puolustuksestaan, Suomi lisää lähialueiden vakautta ja Suomi saa sitä kautta myös yhteistyömuodolla edistettyä myönteisiä kansainvälisiä arvoja. — Kiitoksia.

Puhemies Maria Lohela: Seuraavaksi kuullaan puheenvuorot ministeri Niinistöltä, ministeri Soinilta, sitten edustaja Mustajärveltä, edustaja Arhinmäeltä ja sen jälkeen debatti. Ministeri Niinistö, 5 minuuttia, olkaa hyvä.

14.19 Puolustusministeri Jussi Niinistö: Arvoisa puhemies! Puolustusvaliokunta on antanut hyvin perusteellisen mietintönsä valtioneuvoston puolustusselonteosta. Lähes sataa asiantuntijaa on kuultu puolustusvaliokunnan tekemän valmistelun yhteydessä. Lausuntonsa ovat myös antaneet valtiovarain-, ulkoasiain- ja hallintovaliokunta. Lisäksi parlamentaarinen seurantaryhmä on ollut mukana koko prosessin ajan selontekoa valmisteltaessa. On hyvä, että eduskunta on näin perusteellisesti käsitellyt tätä kautta aikain ensimmäistä puolustusselontekoa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

Selonteon keskeinen lähtökohta on, että Suomen puolustuskyvyn tulee vastata muuttuvan turvallisuusympäristön vaatimuksia. Tavoite edellyttää riittävää materiaalista suorituskkyä, valppautta muutosten tunnistamisessa ja tarvittaessa myös kykyä toimia nopeasti. Strategisilla suorituskkyhankkeilla, valmiuden parantamisella, lainsäädännön kehittämisellä ja kansainvälisellä yhteistyöllä ryhdytään nyt toimeenpanemaan näitä selonteon tavoitteita.

Puolustusvaliokunta kiinnittää mietintönsä ponsissa huomioita eräisiin selonteon seikoihin, joita haluaisin seuraavaksi kommentoida.

Ensinnäkin vanhentuvia Hornet-hävittäjiä korvaava HX-hanke on poikkeuksellisen merkittävä hanke niin puolustuksemme suorituskkyyn kuin eduskunnan budjetäärisen vallan kannalta. Puolustushallinto informoi eduskuntaa säännönmukaisesti erityisesti HX-hankkeen etenemisestä aina ja tarvittaessa.

Toiseksi valiokunta on kiinnittänyt huomionsa kehityskulkuun, jossa sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden uhat sekoittuvat toisiinsa. Uudentyyppiset uhat, kokonaisturvallisuuden konsepti ja yhteiskunnan kriisinsietokyky otetaan huomioon valiokunnan esityksen mukaisesti Turvallisuuskomitean päivittäessä marraskuussa valmistuvaa yhteiskunnan turvallisuusstrategiaa.

Kolmanneksi valiokunta esittää valtioneuvoston kansliaan kyberturvallisuutta koordinoivan keskuksen perustamista. Näkisin tarpeelliseksi tehdä perusteellisemmän arvioinnin kokonaisturvallisuuden kentässä työskentelevien koordinoivien tahojen toiminnasta ja kehittämisestä. Siinä tulisi ottaa huomioon turvallisuusympäristön muutos, lainsäädännön kehitys ja uudet turvallisuustoimijat viranomaiskentässä.

Neljänneksi valiokunta esittää myös selvitettäväksi valmiuslain mahdolliset täydennystarpeet. Konkreettiset muutostarpeet liittyvät pääosin poikkeusolojen määritelmään ja valmiuslain käyttöönoton kynnykseen sekä viranomaisten toimivaltuuksiin. Valmiuslain poikkeusolojen määritelmässä tulisi huomioida niin sanotut hybridiuhat entistä paremmin. Sote- ja maakuntauudistus tuonevat myös mukanaan uudistustarpeita. Puolustusministerinä olen vienyt asiaa omalla hallinnonalallamme eteenpäin, mutta valmiuslain valmistelusta vastaa oikeusministeriö, jolta jäämme odottamaan toimia asian edistämiseksi.

Arvoisa puhemies! Hybridiuhkiin liittyvää lainsäädäntötyötä tulee voimakkaasti edistää myös kaksoiskansalaisuuksiin liittyvän lainsäädännön tarkistamisella turvallisuusnäkökulmasta. Puolustus- ja sisäministeriö ovat valmiina aloittamaan säädösteksteihin liittyvän lausuntokierroksen jo aivan lähiaikoina.

Valtion kokonaisturvallisuuden parantaminen kiinteän omaisuuden siirroissa, eli kansan suussa ulkomaalaisten maakauppa-asiassa, edellyttää myös lainsäädännön kehittämistä. Turvallisuusnäkökulma tulee ottaa entistä paremmin huomioon, kun kyse on yhteiskunnan keskeisten toimintojen vaarantumisesta ja merkittävistä turvallisuusintresseistä. Valtioneuvosto on puolustusministeriön aloitteesta asettanut hankkeen, jossa valmistellaan ehdotukset tarvittaviksi säädösmuutoksiksi. Valtioneuvoston kanslian tuleekin nyt kiirehtiä hankkeen aloittamista.

Valiokunta kantaa aiheellisesti huolta erityisesti Maavoimien joukkojen varustustasosta. Maavoimien pitkän aikavälin kehittämisessä erityisesti 2030-luku on haasteellinen. Toivoa sopii, että silloinkin meillä on yhtä paljon maanpuolustuksen asiaa ymmärtävä eduskunta kuin on tällä hetkellä. Sodanajan joukkojen vahvuuden nostaminen 280 000 sotilaaseen vaikuttaa myös kertausharjoitusten tarpeeseen. Niitä on määrätietoisesti lisätty, mutta tarvetta on enemmän. Nykyhenkilöstöllä ovat kuitenkin rajat tulossa vastaan. Yh-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

tenä ulottuvuutena on muistettava vapaaehtoisien maanpuolustuksen edelleen kehittäminen. Vapaaehtoisella harjoittelulla voidaan tehostaa sodanajan joukkojen osaamistasoa kustannustehokkaasti.

Edelliseen liittyen valiokunta on kiinnittänyt huomiota seikkaan, johon olen itsekin kiinnittänyt huomiota lukuisilla käynneilläni Puolustusvoimien toimipisteissä ympäri maata. Nimittäin Puolustusvoimien henkilöstön jaksaminen on äärirajoilla — johtuen puolustusvoimauudistuksen yhteydessä toteutetuista henkilöstösupistuksista, turvallisuusympäristön muutoksen myötä lisääntyneistä tehtävistä ja erityisosaamista vaatineista kriisinhallintaoperaatioista. Puolustusvoimat seuraa tiiviisti työhyvinvoinnin kehittämistä ja tekee tarvittavat toimenpiteet henkilöstön jaksamisen ylläpitämiseksi. Eräs keino kouluttajapulan paikkaamiseksi on sopimusotilaiden palkkaus, johon on saatukin jonkin verran lisäresursseja.

Mainittakoon lopuksi vielä — ajanpuutteesta johtuen en ihan kaikkia asioita ehdi tässä yhteydessä käsittelemään, mutta toivottavasti pystymme niihin palaamaan — asevelvollisuusasiat, ja niissä pyrimme kehittämään varusmiesten psykososiaalista tukea. Tavoitteena on esimerkiksi yhdessä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa turvata niin sanottu Aikailisä-toiminta, jossa tarjotaan tukitoimia nuorten miesten syrjäytymiskehityksen ehkäisemiseksi. Se mahdollistaa aktiivisen tuen tarjoamisen nuorille miehille kutsunnoissa [Puhemies koputtaa] ja varusmies- tai siviilipalveluksen keskeytyessä.

Arvoisa puhemies! Kiitän niin mietintö- kuin lausuntovaliokuntia hyvin tehdystä työstä.

Puhemies Maria Lohela: Ministeri Soini, enintään 5 minuuttia.

14.24 Ulkoasiainministeri Timo Soini: Arvoisa rouva puhemies! On tärkeää, että eduskunta on käsitellyt selontekoa laajasti ja antanut siitä seikkaperäisen mietinnön.

Sotilaallinen toiminta ja sotilaalliset jännitteet Itämeren alueella ovat lisääntyneet. Muutos tulee jatkumaan pitkän aikaa, ja vaikutukset Suomeen voivat olla merkittävät. Huolehtiminen omasta kansallisesta puolustuskyvystä on yksi keskeinen elementti turvallisuuden tuottamiseksi. Selonteossa ja valiokunnan mietinnössä tulee ilmi Puolustusvoimiin liittyviä eri kysymyksiä, joilla turvallisuutta lisätään.

Suomeen ei kohdistu tällä hetkellä välitöntä sotilaallista uhkaa. Sotilaalliseen voiman käyttöön Suomea vastaan tai sillä uhkaamiseen on kuitenkin varauduttava. EU:n jäsenenä Suomi ei voisi olla ulkopuolinen, jos sen lähialueella tai muualla Euroopassa turvallisuus olisi uhattuna.

Mietinnössä painotetaan aivan oikein tarvetta lisätä osaamistamme kyberturvallisuuden ja hybridiuhkiin liittyvissä kysymyksissä. Tässä yhteydessä korostuu myös resilienssin merkitys. Työtä tehdään ulkoministeriössä muun muassa hybridi- ja informaatiovaikuttamiseen liittyen ja laajemmin. Esimerkiksi käynnissä on yhteiskunnan turvallisuusstrategian päivitys.

Haluaisin korostaa tarvetta nähdä kriisinhallintaa laajemmin, vieläkin laajemmin kuin se nähdään mietinnössä. Ulkoiset konfliktit ja uhat heijastuvat nyt aivan poikkeuksellisella tavalla myös sisäiseen turvallisuuteemme. Kriisinhallinnassa yhdistyy kansallinen etu ja pyrkimys oikeudenmukaisemman maailman rakentamiseen.

Kahdenvälinen puolustusyhteistyö Ruotsin kanssa on meille avainasemassa. Tätä tuetaan tiiviillä ulko- ja turvallisuuspoliittisella yhteistyöllä. Yhdysvaltojen kanssa jatketaan tiivistä puolustusyhteistyötä, jota pyritään edelleen vahvistamaan. Suomi edistää määrätie-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

toisesti EU:n yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan ja puolustusyhteistyön kehittämistä. [Markus Mustajärven välihuuto] — Edustaja Mustajärvi, on Suomen etu, että meillä on ystäviä maailmassa. Ystäviä ei ole koskaan liikaa, uskokaa, minä tiedän, mistä puhun. [Välihuutoja vasemmistoliiton ryhmästä] — Arvoisa puhemies! Puhe on vaikuttavaa, kuten aina, koska vasemmisto kuuntelee, mistä olen heille suuresti iloinen. [Paavo Arhinmäki: On niitäkin ryhmiä, jotka eivät kuuntele! — Puhuja naurahtaa.]

Arvoisa puhemies! Näitä isänmaan asioita edistämään tarvitaan kaikkia. Suomi ei ole itsenäinen saareke maailmassa eikä yksin pysty puolustamaan itseään. Me tarvitsemme yhteistyötä, ja siitä me lähdemme myös eteenpäin.

Nato-kumppanuus on yksi asia, jolla on turvallisuuspoliittista merkitystä, semminkin kun me jaamme turvallisuusympäristön Nato-maiden kanssa. Baltian maat, Puola, Saksa, kaikki olemme samalla Itämeren alueella. Tätä yhteistyötä ja vakautta kannattaa edistää ja tietenkin pitää hyvät suhteet myös Venäjään.

On hyvä muistaa, että samalla, kun me puhumme meidän omista puolustusmäärärahoistamme ja satsauksistamme puolustukseen, myös Suomen lähivaltiot ovat reagoineet turvallisuusympäristön muutoksiin parantamalla asevoimiensa valmiutta ja päättämällä uusista materiaalihankinnoista sekä korottamalla puolustusmäärärahojaan. Mutta kokonaisturvallisuutemme on kiinni kansainvälisestä vakaudesta, järkevästä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta yhdistettynä uskottavaan puolustukseen ja hyvään puolustuspolitiikkaan. Nämä ovat saman kolikon eri puolia, ja ne kaikki tarvitaan mukaan. Suomi tekee aktiivista yhteistyötä maailmalla ja pitää huolta omasta puolustuksestaan, aivan kuten puolustusministeri Niinistö totesi.

14.30 Markus Mustajärvi vas: Arvoisa puhemies! Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan sekä puolustuspolitiikan peruslinja on selvä: yleinen asevelvollisuus, koko maan puolustaminen ja sotilaallinen liittoutumattomuus. Näitä linjauksia suomalaiset tukevat voimakkaasti, myös sitä sotilaallista liittoutumattomuutta.

Yksimielisyyden tavoittelu isoissa asioissa on tärkeää, mutta pakotettu yksimielisyys ei ole oikeaa demokratiaa. Olemme jättäneet puolustusselonteon mietintöön vastalauseen. Esitätkin hyväksyttäväksi vastalauseen mukaiset neljä kannanottoa. Edellytämme, että Suomi—Ruotsi-puolustusyhteistyö ei saa johtaa sotilaallisesta liittoutumattomuudesta luopumiseen. Tuemme kuitenkin teollisen yhteistyön kehittämistä ja teollisen perustan luojittamista liittyen strategiaan suorituskykyhankkeisiin. Kyseenalaistamme HX-hankkeen mukaisesti tilattavien monitoimihävittäjien määrän ja hankintojen loppusumman. Vastustamme EU:n militarisoitua. Turvallisuus- ja puolustuspolitiikan syventäminen on mitä selkeintä liittovaltiokehitystä.

Arvoisa puhemies! Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä pitää mahdollisena sitoutua esitettyyn puolustusmenojen kokonaiskonseptiin ilman tarkempaa arviota esitetyistä lisäresursseista. Suomen Nato-kriteerein laskettava puolustusbudjetin bkt-osuus on nyt noin 1,6 prosenttia, ja strategiset suorituskykyhankkeet nostavat tason 2 prosenttiin. Se on Naton vaatimus jäsenmailleen. Nato-standardin käytössä ei ole kyse vain laskentateknisestä menetelmästä vaan poliittisesta viestistä, että Suomi yltää vaaditulle tasolle. Emme pidä hyvänä, että Suomi on mukana asevarustelussa, joka kiristää entisestään turvallisuustilannetta Itämerellä ja Euroopassa. Nato-maille esitetty vaade puolustusbudjettien merkittävästä kasvattamisesta sataa suoraan merkittävimpien asekauppaa harjoittavien maiden ja niiden yritysten laariin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä ei hyväksy EU:n militarisointia. Sotavoimin ei taistella massatyöttömyyttä, unionin sisäistä eriytyneisyyttä, talouskriisejä ja pakolaisongelmaa vastaan. Sotateollisen kompleksin rakentaminen ei voi olla se liima, joka pitää EU:n kasassa. Materiaa tärkeämpää on maanpuolustustahto ja se, kuinka organisaatiossa työskentelevää henkilöstöä kohdellaan. Organisaatioitten jatkuva muutos ja epävarmuus tulevasta heikentävät henkilöstön jaksamista. Taannoin Puolustusvoimien ruokahuolto siirrettiin Leijona Cateringille, ja se johti välittömästi työnteon ehtojen heikkenemiseen ja huomattaviin palkanalennuksiin. Vastikään eduskunnassa hyväksyttiin hallituspuolueitten äänin esitys laiksi Puolustusvoimista annetun lain muuttamisesta. Sen seurauksena Puolustusvoimiin jo työ- tai virkasuhteessa oleva siviili- tai sotilashenkilö voidaan pakottaa vasten tahtoaan sotatoimiin sotatoimialueelle. Takautuva lainsäädäntö on aina tuomittavaa ja erityisesti silloin, kun on kyse työntekijän perusoikeuksista sekä työntekijän terveyteen ja henkeen kohdistuvasta uhasta. Henkilöstön jaksamista ei paranna työnantajan sanelu ja sanktioitten voimalla tapahtuva uusien velvoitteitten käyttöönotto, josta työntekijöillä ei ollut aavistustakaan työ- tai virkasuhdetta solmittaessa.

Arvoisa puhemies! Suomen tulee kaikessa kansainvälisessä yhteistyössä varjella kansallista liikkumatilaa ja itsenäistä päätöksenteko-oikeutta. Vasemmistoliitto edellyttää, että kansainvälisiin kriisinhallintaoperaatioihin on aina YK:n turvallisuusneuvoston tai Etyjin valtuutus. Lissabonin sopimuksen avunanto- sekä yhteisvastuulausekkeet ja niiden mukaisten velvoitteitten täyttäminen ovat aina kahdenkeskinen neuvotteluprosessi apua antavan maan ja sitä vastaanottavan maan välillä. EU-maiden enemmistön tai keskeisten jäsenmaiden tahto ei saa yhdenmukaisuuden paineessa muodostua automaattisesti pienempien jäsenmaiden kannaksi. Kansainvälisessä harjoitustoiminnassa tulee painottaa ensisijaisesti kansallista hyötyä. Myös kansainvälisten harjoitusten luonteeseen tulee kiinnittää erityinen huomio silloin, kun on kyse jostain ulko- ja turvallisuuspoliittisesti uudesta tai erityisen merkittävästä tekijästä. Kansainvälisessä harjoitustoiminnassa tulee estää erilaiset provokaatiot, jotka voivat olla joidenkin harjoituskumppaneiden tavoitteena Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisen linjan testaamiseksi.

Arvoisa puhemies! Sotilasliitto Nato tarjoaa Suomelle kumppanimaana mahdollisuutta syvällisempään yhteistyöhön. Kuitenkin esimerkiksi Nato-standardit ovat käytännön yhteistyössä tapa sitoa Suomi yhä tiiviimmin Naton kylkeen. Mietinnön tekstiossa, jossa viitataan puolustusyhteistyön kehittämisen yhteydessä siihen, ettei mahdolliselle sotilaalliselle liittoutumiselle muodostu käytännön esteitä, voidaan ymmärtää myös niin, että sotilaallinen harjoitustoiminta, standardit ja hankinnat ajavat Suomea yhä lähemmäs lopullista päämäärää.

14.35 Paavo Arhinmäki vas: Arvoisa rouva puhemies! Puolustusvoimat lienee Suomen paras lobbausorganisaatio, me kaikki varmaan olemme saaneet siitä maistiaisia. Mutta sanon, ettei kannata ihan kritiikittömästi ostaa kaikkia niitä tarpeita, mitä Puolustusvoimat pyrkivät meille myymään. Mieleen tulee vaikkapa taisteluhelikopterit, jotka oli aivan välttämätöntä ostaa Suomelle. Tätä hankintaa ei tehty, eikä sen vuoksi olla ongelmissa. Ilmatyynyalukset — kuinka välttämättömiä ja kuinka tehokkaita ne nyt ovatkaan. Jos samaan aikaan leikataan koulutuksesta, sosiaaliturvasta, tavallisten ihmisten toimeentulosta, herää monelle varmasti kysymys, mikä on se maa, jota puolustetaan niin että aseet laitetaan tavallisten ihmisten edelle. Sen vuoksi on tärkeää, että tässä vaiheessa emme sitoudu HX-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

hankkeessa mihin tahansa summaan vaan arvioimme huolellisesti todellisen tarpeen, niin määrältä kuin ostohinnoilta.

Arvoisa rouva puhemies! Ruotsin — naapurimaan, sotilaallisesti liittoutumattoman maan — kanssa pitää tehdä läheistä yhteistyötä, mutta tavoitteena ei pidä olla sotilasliitto Ruotsin kanssa vaan yhteistyö, joka hyödyttää molempia, jossa saamme mahdollisesti myös taloudellisia voimavaroja paremmin meidän puolustusvoimille. EU:n militarisointi on liittovaltiokehitystä jos mikä. Kun täällä tietyt puolueet puhuvat liittovaltiokehitystä vastaan, niin loogisuuden nimissä heidän pitäisi erityisesti tätä EU:n militarisointia vastustaa, sitä, että EU:n budjettiin tuodaan myös puolustusmenoja. Jos tämä ei ole liittovaltiokehitystä, niin mikä sitten on? Tämän vuoksi, arvoisa rouva puhemies, kannatan edustaja Mustajärven tekemiä neljää lausumaehdotusta.

Puhemies Maria Lohela: Nyt on mahdollista käydä debattia. Pyydän halukkaita ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. Käydään tätä keskustelua ensin 2 minuutin puheenvuoroin. Ilmoitan sitten, jos ja kun siirrytään minuutin puheenvuoroihin.

14.37 Ilkka Kanerva kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Arhinmäki otti minulle oudon näkökulman asettaen vastakkain yhteiskunnallisia arvoja tavalla, johon en oikein kykene yhtymään. Kun on viime päivinä, viime viikkoina, kuukausina ollut puhetta siitä, että puolustusmenot tulisi nostaa 2 prosenttiin bruttokansantuotteesta, niin itse olen sitä mieltä, että nämä menot tulisi nostaa 3 prosenttiin. Käytän siinä osittain ulkoministeri Soinin viisaita ajatuksia tukenani, mutta itsekkin olen tästä asiasta vakuuttunut. Nimittäin kokonaisturvallisuus lähtee siitä, että on puolustus, joka on kunnossa, joka on uskottava, mutta on olemassa myöskin kehitysyhteistyö, humanitääristä apua, ulkoasiainhallintoa ja sen kaltaista toimintaa, jolla tuetaan yleisinhimillisiä arvoja. Tämä muodostaa mielestäni sellaisen 3 prosentin tavoitetason, ja siinä tarvitaan myöskin puolustuksen elementtejä. Minä lasken nämä kyllä täysin yhteen koriin ja toivon, että voisimme tässä hieman tarkistaa ajatteluamme siitä, kuinka maailmanrauhaa viedään eteenpäin, kuinka voidaan konflikteilta välttyä ja kuinka voidaan inhimillistä kärsimystä vähentää maailmassa.

14.39 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen yhtä mieltä edustaja Kanervan kanssa siitä, että meillä pitää olla kokonaisvaltaisempi näkemys siitä, miten puolustamme Suomea, miten ylipäättänsä puolustamme rauhaa maailmassa. Se tapahtuu kehitysyhteistyön kautta, konfliktien, kriisien ehkäisyn kannalta, sovittelemalla, hyvillä naapuruussuhteilla. Globaalissa maailmassa Suomi ei ole irti mistään kriisistä vaan kaikki maat ovat jollain tavalla kytkeytyneinä niihin, mutta tässä tilanteessa juuri sen vuoksi on tärkeää, että Suomi on sotilaallisesti liittoutumaton maa ja panostaa ei niinkään aseisiin vaan tähän pehmeään puoleen.

Arvoisa puhemies! Samaan aikaan täytyy sanoa, että ei puolustusmenojen nostaminen voi olla mikään itseisarvo. Suomen uskottavan puolustuksen säilyttäminen on itseisarvo ja se, että me olemme maa, jossa on puolustustahtoa, nimenomaan tahtoa huolehtia siitä, että kukaan ei hyökkää Suomeen eikä kukaan kuvittele, että Suomen kautta voitaisiin hyökätä toiseen maahan. Sen vuoksi tarvitsemme kriittistä arviota esimerkiksi hävittäjähankinnoista, niiden mittakaavasta määrän suhteen ja sen suhteen, minkä hintaisia ne ovat, mitä tilauksia tehdään. Tätä kriittistä keskustelua pitäisi nyt käydä. Nyt tähän selontekoon on otettu

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

sellaisenaan annettuna tavallaan se arvio 7—10 miljardista, plus päälle elinkaarikustannukset, jotka voivat olla kaksinkertaiset tähän nähden. Sen vuoksi me emme voi sitoutua tähän tavoitteeseen. Sen vuoksi on tärkeää, että me olemme ilmoittaneet, että tämä pitää arvioida rehellisesti, rauhallisesti ja analyttisesti, kun sen paikka on, eikä etukäteen lyödä lukkoon summia, joita hävittäjähankintoihin laitetaan.

14.41 Seppo Kääriäinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puheenjohtaja Kanerva selosti erittäin seikkaperäisesti valiokunnan mietinnön siitä, kuinka suomen puolustus pidetään ajan tasalla 2020-luvulle mentäessä. Pohjahan on se, että Suomi ei ole sotien jälkeen sortunut historiattomuuteen, sellaiseen ajatteluun, että meitä ei mikään pahempi uhkaisi. Meidän pitää olla aina ajan tasalla. Emme ole ajaneet puolustusvoimiamme alas menneinä vuosikymmeninä pitäen sen ajan tasalla näillä vähillä varoilla, mitä on ollut aina käytettävissä. Tälle pohjalle rakentuu puolustuksemme ajantasaistaminen myös seuraavalla vuosikymmenellä.

Edustaja Kanerva korosti laajaa yhteisymmärrystä, ja kyllähän se oli erittäin laajaa — vasemmistoliitto nyt tässä kertoo oman ajatuksensa, mutta sehän on yksi viipale tästä kokonaisuudesta. Monessa asiassa vasemmistoliitto oli yhtä mieltä ja on yhtä mieltä muitten ryhmien kanssa Suomen puolustamisen tietyistä linjoista.

Kokonaisturvallisuutta ei pidä unohtaa. On hieno asia, että marraskuussa tulee päivitys kokonaisturvallisuuslinjanvetoon, ottaen nyt huomioon, mitä kaikkea maailmalla tapahtuu ja kolkuttelee Suomenkin porteilla, nämä terroriuhkat ynnä muut sellaiset. Se edellyttää sitä, että meillä tämä kokonaisturvallisuusajattelu on todella ajan tasalla.

Kaksi pientä huomiota mietinnöstä.

Ensinnäkin, mietinnössä on voimakkaasti korostettu maanpuolustustahtoa ja siihen vaikuttavia tekijöitä, ja ensimmäisen kerran selonteokojen ja mietintöjen historiassa yhteiskunnan sosiaalinen eheys liitetään suoralla kytkennällä maanpuolustustahtoon. Tämä on ensimmäinen kerta, kun tätä korostetaan tällä tavalla. Se on merkittävä juttu.

Toinen asia on se, että kun puhumme kansainvälisestä yhteistyöstä — se on tässä myös ihan oikea korostus — niin sitä hyödyllisempää se yhteistyö on meidän kannaltamme, mitä ajantasaisempi ja uskottavampi meidän oma puolustuksemme on. Silloin me saamme myös parhaiten hyötyä tästä kansainvälisestä yhteistyöstä.

14.43 Mika Kari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitän näin valiokunnan varapuheenjohtajana myös valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Kanervaa ja valiokunnan muita jäseniä hyvästä mietinnön tekemisestä. Yhteistyö on ollut valiokunnan sisällä hyvää. Erimielisyyksiä ei ainakaan jonoksi asti ole ollut, ja ehkä erimielisyydet ovat enemmänkin yksityiskohdissa tai poliittisten silmälasien takana.

Valiokunta asetti tavoitteekseen tehdä mietinnöstä selontekoakin paremman asiakirjan, ja se tavoite on varmasti täyttynyt. Olemme saaneet katettua niitä aukkoja, joita selontekoon ehkä osaltaan myös jäi. Voikin sanoa, että konsensus ja vahva maanpuolustustahto ovat tämän tasavallan tärkeimmät aseet.

Samaan aikaan, kun poliittisessa keskustelussa fokus on nyt näissä suurhankinnoissa, haluan tässä yhteydessä muistuttaa tästä meidän perustastamme eli yleisestä asevelvollisuudesta, koko maan puolustamisesta ja sotilaallisesta liittoutumattomuudesta, jonka pohja on yleisen asevelvollisuuden kautta syntyvässä reservissä. Niin kuin puolustusministeri mainitsi, itse pitäisin äärimmäisen tärkeänä, että pystyisimme nostamaan viime kaudella

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

pudotettua kertausharjoitusmäärän tasoa, joka silloin jo suunniteltiin nostettavaksi tähän nykyiseen 18 000:een. Jos saisimme varsin nopealla aikataululla edes pientä suunnitelmaa siitä, millä tavalla voisimme nostaa kertausharjoituksien määrää nykyisestä samaan aikaan varmistaen, että myös kouluttajia, kantahenkilökuntaa pystyisimme lisäämään siinä suhteessa, mitä tämä 50 000:n sodanajan joukon nostaminen edellyttää. Tämä suhde pitäisi nyt saada kohdalleen. Nostamme 50 000:lla sodanajan joukkoja — meidän pitäisi nostaa myös kertausharjoituksia vastaavaan tasoon.

14.45 Elina Lepomäki kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On täysin kestänyt, että edustaja Arhinmäki asettaa tavallisen kansalaisen ja puolustusmenot vastakkain. On selvää, että uskottava maanpuolustus ja puolustuskyky ovat nimenomaan sitä varten, että tavallinen kansalainen voi tuntea itsensä turvallisesti tässä maassa. Erityisesti puolustus, sisäinen ja ulkoinen turvallisuus ovat valtion keskeisimpiä ja tärkeimpiä tehtäviä.

On syytä kiittää valiokunnan määrätietoista työskentelyä puolustuselonteon yhteydessä. Kyseessä on strateginen ja tiivis selonteko, joka antaa hyvät eväät Suomen puolustuksen suunnittelulle ja poliittiselle viitekehitykselle lähivuosien muuttuvassa ympäristössä. Ei ole mitään syytä olettaa, että turvallisuusympäristömme muuttuisi tästä ennustettavammaksi kuin mitä se on viime vuosina ollut, päinvastoin turvallisuusympäristömme muutosta on varmaankin helpointa kuvata sanoilla "täysin ennustamaton".

Sen takia on erittäin oleellista, että tietysti oman maanpuolustuskykymme lisäksi keskitytään selonteossa myös entistä tiiviimpiin kansainvälisiin suhteisiin ja yhteistyöhön. On tärkeää, kuten valiokunnan puheenjohtaja edustaja Kanerva toteaa, että kiinnitämme tässä kansainvälisessä yhteistyössä huomiota myös muihin tekijöihin ja menoihin kuin suoraan sotilaallisiin menoihin.

Tässä yhteydessä on kuitenkin tärkeää korostaa sitä, viitaten myös edustaja Arhinmäen puheenvuoroon tästä pehmeästä puolesta, että itänaapurimme ei ole viime aikoina näyttänyt pehmeää puoltaan, joten meidän on keskeistä panostaa myös uskottavaan pelotteeseen, ja siihen tämä selonteko antaa erinomaiset puitteet.

14.47 Markus Mustajärvi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin arvostan seurantaryhmän työtä ja sitä, että ihan oikeasti yritetään katsoa, mitkä isot asiat meille ovat yhteisiä, samoin kuin arvostan puolustusvaliokunnan työtä: selonteko oli jonkunlainen, puolustusvaliokunnan mietintö hyvä ja vastalause erinomainen. [Naurua]

Palaan vielä siihen lauseeseen, jonka kuulin eräässä kertausharjoituksessa, kun kertausharjoitusta johtava upseeri sanoi, että parasta maanpuolustustyötä on hyvin hoidettu sosiaalipolitiikka. Sen allekirjoitan aivan täysin ja arvostan tuota luonnehdintaa. Mutta kuitenkin joka päivä me täällä talossa joudumme miettimään, mihin rahat riittävät. Siinä mielessä on näin päin outoa, että yritetään rajata keskustelua, että nämä valtavat summat olisivat jotenkin keskustelun tai kyseenalaistamisen tai kritiikin ulkopuolella. Kannattaa miettiä sitä, mihin kaikkeen tuolla ulkomailla meidän rahat riittävät. Esimerkiksi Afganistanin operaatioihin Suomi on laittanut jo 800 miljoonaa euroa, ilman että Afganistanissa on saatu mitään pysyvää muutosta aikaan.

Puolustuksen määrärahojen pitää olla riittävällä tasolla, mutta siihen jokaisella eduskuntaryhmällä ja puolueella on oikeus, että se kysyy, mikä on riittävä taso. Kannattaa myös kysyä, että minkä takia oli niin kovan työn takana saada maininta tekstiosaan siitä, että Suo-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

mi ei anna omaa aluettaan vihamielisiin tarkoituksiin mitään muuta maata vastaan. Kummitteliko tässä Nato-isäntämaasopimus, jossa halutaan mennä ihan päinvastaiseen suuntaan?

14.49 Matti Vanhanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta on tärkeä, ettei kansalaisille jää se maku, mikä edustaja Mustajärven ensimmäisessä puheenvuorossa oli, että me satsaamme puolustukseen ja turvallisuuteen muiden vaatimuksesta. Teemme sen puhtaasti omista tarpeistamme käsin.

Minusta sekä puolustuselontekoa että eduskunnan vastausta leimaa neljä tähän aikaan liittyvää aihetta. Ensimmäinen on konkreettinen valmiuden parantaminen, joka jo sinällään kertoo aika vakavaa viestiä siitä, että turvallisuusympäristöanalyysimme on muuttunut. Toinen leimallinen asia on johdonmukainen mutta harkittu eteneminen tärkeissä hankintakysymyksissä, mikä tulee vaatimaan vaalikausien ylimenevää yhteistyötä. Kolmas aihe on kokonaisturvallisuuden käsitteen vahva syveneminen ja neljäs on luonnollisesti kansainvälisen yhteistyön lisääntyminen.

Oli erittäin hyvä, että valiokunnan puheenjohtaja nosti esille tämän kansallisen eheyden, mihin myös Kääriäinen ja Mustajärvi viittasivat, mutta minusta siinä ei ole kyse pelkästään maanpuolustustahdosta vaan myös meidän yhteiskunnan päätöksentekokyvystä. Kyllä voi sanoa, että kriittisinä aikoina, paineistetussa tilanteessa päätöksentekokykyä yritetään varmasti häiritä niin paljon kuin mahdollista, ja siltä kannalta kansallinen eheys on valtavan tärkeä asia.

Tähän samaan kokonaisturvallisuuden laajaan kehykseen liittyy myös talouden itsellisyys. Meidän pitää pitää julkinen taloutemme kunnossa niin, että emme joudu hattu kourassa anelemaan muilta. Meidän pitää pitää huolta ruoka- ja energiaturvallisuudesta, ylipäätään sellaisista tekijöistä, joissa emme koskaan joudu kiristämisen kohteeksi.

14.51 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä mietinnössä on mielestäni ansiokkaasti nostettu esiin tämä kokonaisturvallisuuden käsite, sillä on selvää, että riittävä puolustus vaatii muutakin kuin vain riittävää suorituskykyä ja valmiudesta huolehtimista. Uudet uhat ovat tulleet vanhojen rinnalle, ja siinä korostuu niin yhteiskunnan eheys kuin myös se, että ihminen kokee, että hän haluaa huolehtia ja puolustaa tätä maata. Nämä hybridi- ja kyberuhat on mietinnössä nostettu hyvin esille. Siinä on korostettu sitä, että myös ne ovat koko yhteiskunnan asia, ja myös yksilöiden kyky vastata esimerkiksi hybridivaikuttamiseen nousee tärkeään rooliin.

Mietinnössä on myös muistutettu siitä, että maanpuolustusvelvoite koskee kaikkia sukupuolesta riippumatta, ja onkin hyvä, että siinä on vahvasti nostettu esiin niin naisten asevelvollisuuden kehittäminen kuin se, että kaikille kansalaisille on tarjottava riittävän kattavat valmiudet kriisitilanteissa ja poikkeusoloissa toimimiseen sukupuolesta riippumatta. Miten tämä sitten toteutetaan, jää varmasti nähtäväksi. Tässä kohtaa ei avattu tätä keskustelua sen laajemmin, mutta tiedämme, että entistä tärkeämpää on, että nämä valmiudet ovat kaikilla.

Kansainvälinen ulottuvuus on myös tärkeää. Jos mietitään kokonaisturvallisuutta globaalisti, niin esimerkiksi kriisinhallinta on tässä yksi osa. Yhteistyö niin EU:ssa kuin kahdenvälinen yhteistyö eri maiden kanssa on tärkeää. Se tuo meille itsellemme osaamista, mutta yhtä lailla se tuo sitä yhteistyökykyä ja -valmiutta lisää. Ruotsi on erityisasemassa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

meillä kumppanina. Se nousee esiin sekä selonteossa että mietinnössä, ja itse pidän tätä erittäin tärkeänä linjauksena.

14.53 Lea Mäkipää uv (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puolustusselonteon mietinnössä on suuria, laajoja kokonaisuuksia, niin kuin täällä olemme kuulleet, puolustusta ja turvallisuuskäsitteitä ajatellen. Kaikki olemme kirjanneet, että tämä Suomen uskottavuus perustuu yleiseen asevelvollisuuteen.

Tänä aikana olemme tehneet valiokunnassa suuria ja merkittäviä päätöksiä: on valmiuden kohottaminen, kansainvälisen avun antaminen ja vastaanottaminen, ja sitten myös olemme tätä valmiuden ylläpitoa kohottaneet.

Sitten yksi asia, mikä on hyvin tärkeää huomioida, on tämä henkilöstön jaksaminen. Tiedämme, että viime kaudella, kun tätä puolustusuudistusta tehtiin, henkilöstösupistuksia on ollut paljon. Tätä tulee tosiaan tarkastella, miten tätä voidaan kehittää.

On ihan aiheellista herättää keskustelua myös näistä suurista hankinnoista — Laivue 2020 ja hävittäjähankinnat — mutta tiedetään, että ne tulevat vuoden 2020 puolivälissä elinkaaren päätökseen. Jos me haluamme pitää tämmöistä uskottavaa puolustusta, niin näihin hankintoihin on kyllä varauduttava. Täällä mietinnössä myös korostamme sitä, että eduskuntaa pitää pitää ajan tasalla niin asiasisältöisesti kuin budjettivallan osalta.

Tässä muutamia asioita. Sitten käyn varsinaisessa puheenvuorossa lähemmin asioita, joita tuon julki.

14.55 Stefan Wallin r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Myös minä haluan kiittää valiokunnan puheenjohtajaa ja ministereitä hyvistä johdatuksista tähän hyvinkin tärkeään aihepiiriin.

Haluan myöskin ihmetellä omasta puolestani vasemmiston tapaa asettaa vastakkain nämä hankinnat ja niitten tarpeellisuuden ja toisaalta sosiaaliturvan. Tämä on aivan turhaa ja keinotekoista vastakkainasettelua. Se on vähän sama kuin kehottaisi kotitalouksia valitsemaan palovakuutuksen tai ruokakauppakäynnin välillä. Ei se näin voi olla. [Paavo Arhinmäki: Näin hallitus pakottaa tekemään nyt!]

Ei tarvitse myöskään hakea lobbareita Puolustusvoimien puolelta, jotta ymmärtäisi, mistä syystä on edelleenkin äärimmäisen tärkeää, että meillä on uskottavat Puolustusvoimat, jolla on materiaali kunnossa. Riittää, että seuraa tätä armotonta kansainvälisen politiikan suoraa lähetystä, mitä on tapahtunut lähialueillamme ja Euroopassa, jotta ymmärtäisi, miten tärkeää on, että Suomi edelleenkin panostaa uskottavaan puolustukseen ja materiaaliin. Lisäksi, kun puhutaan Laivue 2020 -hankkeesta ja HX-hankkeesta, ei ole kysymys mistään uudesta varustelusta, vaan kysymys on suorituskykyjen korvaamisesta. Siitä on kysymys. Jos näitä hankintoja ei tehdä, Suomen puolustusvoimien suorituskyky laskee. Tämä nykyinen tilanne, mikä maailmassa vallitsee, huomioon ottaen se olisi äärimmäisen huono signaali, että Suomi tässä tilanteessa lähtee ikään kuin montteeraamaan alas omia suorituskykyjään.

Ahon hallitus pystyi kesken talouslaman vuonna 92 tekemään erittäin tärkeän, varmaan myöskin kipeän, päätöksen Hornet-koneiden hankkimisesta. Tämä olkoon myöskin hyvä esimerkki tuleville päättäjille sitten, kun se aika tulee päättää HX-hankkeesta. Se on erittäin tärkeä hanke, ja toivottavasti se viedään ihan täysimääräisenä läpi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

14.57 Kari Uotila vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä minä ihmettelen oikean laidan ajatusmaailmaa siitä, että ne eurot, jotka laitetaan vaikka tähän massiiviseen hävittäjähankintaan mahdollisesti sen yli, mikä olisi edellytys uskottavalle turvallisuuspoliittiselle hankinnalle, olisivat joitakin erilaisia euroja. Ne ovat niitä euroja, joita kerätään veronmaksajilta, yrittäjiltä, palkansaajilta, työttömiltä, ja ne ovat niitä euroja, jotka valtion budjetissa ovat vastakkain, laitetaanko niitä euroja hävittäjiin niin ja niin paljon, laitetaanko niitä tutkimukseen ja opetukseen, laitetaanko niitä sosiaaliturvaan, laitetaanko niitä yritystukiin. Ei ole kahta taloutta, sotatalous ja siviilitalous. Sama budjetti koskee kaikkia, ja sen vuoksi pidän kyllä oikeutenamme arvostella myöskin tätä taloudellista puolta.

Yleisesti sanotaan, että jos haluat rauhaa, valmistaudu sotaan. Niinhän kaikki maat tekevät Pohjois-Koreasta lähtien, uhoavat sitä, että maan turvallisuutta pitää taata, hyökkäyksiin pitää varautua, ja sitten jotkut kehittyvät maat laittavat aivan liian suuren osan liikkumavarastaan puolustukseen. Tätä tapahtuu. Jos haluat rauhaa, sinun pitää tehdä rauhanomaista ulkopoliitiikkaa ja edistää aseidenriisuntaa, ei kilpavarustelua. Se on ainakin minun henkilökohtainen kantani.

14.58 Antti Kaikkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toivottavasti ihminen on joskus niin viisas, että näitä aseita ei ollenkaan tarvitse, mutta pelkään, että saamme vielä aika pitkään odottaa sitä aikakautta. Siihen mennessä meidän täytyy huolehtia omasta turvallisuudestamme.

Tulee mieleen, edustaja Uotila, toisenlaisiakin sanontoja, kuten se, että joka maassa on armeija, joko oma tai sitten jonkun muun. [Paavo Arhinmäki: Islannissa ei kumpakaan!] Pidän kyllä tärkeänä, että meillä on oma ja uskottava armeija. Yksi asia, mikä tässä keskustelussa on ollut ehkä vähän liian vähällä kulmalla, on se, että on tärkeitä, että meillä tämä rautapuoli on kunnossa, mutta vielä sitäkin tärkeämpää on se, että harjoitamme viisasta ulkopoliitiikkaa siihen tapaan kuin nykyinen hallitus on tehnytkin. [Paavo Arhinmäki: Ja tasavallan presidentti!] — Ja tasavallan presidentti niin ikään.

Mutta mitä tulee tähän HX-hankintaan, niin pitäähän teidänkin, hyvät vasemmistoliiton edustajat, ymmärtää se, että jos täällä joka porukka olisi kovin eri mieltä tästä hankinnasta ja jokaisella olisi omat kantansa ja omat miljardilukunsa ja omat hävittäjämääränsä, mitä pitää hankkia, niin eihän tätä hankintaa voisi toteuttaa ollenkaan. Kyllä se vaatii sen, että täällä on laaja yhteisymmärrys. On arvokasta, että täällä onkin koko lailla laaja yhteisymmärrys, riittävä yhteisymmärrys sille, että tätä hanketta voidaan viedä eteenpäin, ja siitä voi kiittää melkein kaikkia ryhmiä, elikkä tätä hanketta voidaan viedä eteenpäin. Nämä nykyiset Horneetit vanhenevat käsiin ensi vuosikymmenen aikana, ja kyllä on välttämätöntä, että meillä on nykyaikaiset ilmapuolustuskoneet myös pidemmällä tulevaisuudessa.

Arvoisa puhemies! Tässä ehkä sallitaan myös ajankohtainen kysymys: Kun Itämerellä on viime päivinä ollut valitettavaa liikehdintää Suomenlahdella mutta Itämerellä laajemminkin ja myös tänään ja eilen on raportoitu ikävän kuuloisista tilanteista, niin pitääkö tästä, kun täällä on vastaavia ministereitä paikalla, nyt vetää joitakin johtopäätöksiä Itämeren turvallisuustilanteen, sotilaspoliittisen tilanteen suhteen? Onko tässä jotakin negatiivista liikettä päällä, vai mistä on kysymys teidän käsityksenne mukaan?

15.00 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ulko- ja turvallisuuspolitiikka pitää nähdä laajana kokonaisuutena, johon liittyy tämä uskottava oma puolustus ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

kehitysyhteistyö ja kriisienratkaisu ja kriisienhallinta -kokonaisuus. Näihin hankintoihin liittyen olen ymmärtänyt näin, että eduskunnassa on laaja yhteisymmärrys siitä, että meidän pitää uskottavasta omasta puolustuksesta pitää kiinni, se on se lähtökohta. Minusta on tärkeää miettiä, mikä Maavoimien tuleva resurssintarve on ja miten se yhdistyy näihin hankintoihin. Tämä Maavoimat on aivan keskeinen osa-alue Suomen uskottavan oman puolustuksen ylläpitämiseksi, ja siitä näkökulmasta pitää myöskin näitä uusia hankintoja arvioida. Sosiaalidemokraattinen puolue on sitä mieltä lähtökohdiltaan, että uskottava oma puolustus pitää ylläpitää, näihin tuleviin hankintoihin täytyy paneutua sitten, kun ne ovat ajassa päätettävissä. Että lähtökohta on se, että me olemme sitoutuneet siihen uskottavaan omaan puolustukseen ja sen ylläpitämistä tarvittaviin hankintoihin.

Minusta on tärkeä myöskin tämä keskustelu, jota on käyty tässä nyt näistä hyvinvointiyhteiskunnan palveluista, hyvinvointivaltion ylläpitämisestä suhteessa tähän puolustukseen. Niitä ei pidä asettaa vastakkain. Oleellista on kuitenkin se, että Suomessa pitää ihmisillä myöskin olla tunne siitä, että kaikista pidetään huolta, ja nyt tällä hetkellä tilanne on se, että tämmöistä tunnetta ei kaikilla ihmisillä ole — tämä liittyy tähän ajankohtaiseen hallituspolitiikkaan, se liittyy tähän pitempiaikaiseen talouskehitykseen. Näistä asioista pitää pystyä puhumaan rinnakkain. Sen takia olen nostanut keskusteluun tämän mahdollisuuden miettiä Puolustusvoimien isoja hankintoja ja myöskin niitten rahoitusta uudella tavalla, ja sen takia minusta pitää olla valmius pohtia kaikkia rahoitusvaihtoehtoja, muun muassa tätä puolustusveroa oikealla tavalla toteutettuna, määräaikaisena verona.

15.02 Ilkka Kanerva kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sen verran tähän hävittäjäasiaan, että minä täysin yhdyn vasemmistoliiton näkemyksiin siitä, että Suomessa täytyy myös parlamentissa voida debatoita tästä, jopa vastustaa sitä, ja tuoda siihen sisältöön omia näkökantoja, totta kai. Mutta nyt pitää tietysti kuitenkin, arvoisa puhemies, muistaa se — ettei kuitenkaan ihan mopo karkaisi käsistä — että eihän eduskunta voi parhaimmillaankaan olla se elin, joka päättää konetyypistä tai koneiden määrästä tai siitä, mitkä tässä suhteessa ovat yhteensopivia järjestelmiä. Sen on pakko perustua sellaiseen ammatilliseen osaamiseen, että sen kriteeristön määrittelemiseen meidän tulee ottaa osaa mutta varoa sitä, varsinkin tässä vaiheessa, että ryhtyisimme sanomaan, että koneet on hankittava sieltä maasta ja että niiden on oltava sitä tai tätä merkkiä tai että niiden lukumäärän on oltava joku tietty. Puolustan vapaata argumentointia, mutta älkäämme kuvitelko, että on eduskunnan kompetenssissa tehdä tätä sisältöä koskevat ratkaisut. Eduskunta antaa rahat sen mukaan kuin viisaaksi katsoo, se on selvä, mutta älkäämme menkö itse syvälle siihen keskusteluun, niin että me rupeamme sanomaan, mikä konemerkki Suomelle käy.

15.04 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pitää olla tervettä kriittisyyttä kaikkia menoja kohtaan. Ei Puolustusvoimien hankintatoiveet voi olla sellainen osa-alue, jota ei kriittisesti tarkastella. Viittasin aikaisemmassa puheenvuorossani esimerkiksi taisteluhelikoptereihin. Ne oli Puolustusvoimien mukaan aivan välttämätöntä hankkia Suomeen, mutta eipä hankittu eikä ongelmassa olla.

Kysymys on siitä, että tässä mietinnössä on ansiokkaasti pohdittu tätä maanpuolustustahtoa, ja oleellista on se, että ihmisiä ei syrjäytetä, ihmisillä on koulutusta, työtä ja toimeentuloa. Sitä kautta on tahtoa puolustaa maata, jonka kokee omakseen.

Ja kun edustaja Lepomäki täällä sanoi, että ei voida laittaa näitä asioita vastakkain: niin kauan kuin kehitys sisällä tehdään nämä hankinnat ja samaan aikaan vaaditaan toiselta

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

puolelta koulutuksesta ja muista leikkauksia, totta kai ne ovat vastakkain. Pidän omituisena ajatusta, minkä edustaja Lepomäki nosti esille, että budjettiasioista ei saisi keskustella tässä salissa ja että tähän saliin ei kuuluisi politiikka.

Haluan sanoa nyt painokkaasti, jos joku haluaa luoda sellaista olkiukkoa, että meidän mielestämme vanhentuvaa kalustoa ei pitäisi uusina tai korvata: Emme me ole sanoneet missään vaiheessa, että mitään hankintoja ei pidä tehdä. Olemme sanoneet, että pitää suhtautua kriittisesti siihen määrään ja siihen hintaan ja arvioida se. Ja se, edustaja Kanerva, on eduskunnan, se on hallituksen tehtävä. Sitä ei yksin voi Puolustusvoimat määritellä.

15.06 Sirpa Paatero sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä mietinnössä on otettu kantaa erittäin voimakkaasti tulevaisuuteen ainoastaan yhden asian kohdalta. Se on se ponsi, jossa edellytetään parlamentaarista valmistelua myös tulevaisuudessa. Se on mielestäni hyvä ja perusteltu. Pohdimme kyllä useita muitakin asioita, mutta tämä oli se, minkä halusimme koko valiokuntana nostaa tähän varsinaiseen mietintöön, sillä tämä ajattelu, että meillä oli kolme erillistä selontekoa, oli perusteltu, mutta vähän oli niitten erilaisuutta siinä lähtöasetelmassa, siinä tilannekuvassa ja siinä tyyliä, millä ne oli tehty. Toivon, että tulevaisuudessa, jos tätä mallia kolmesta jatketaan, näissä olisi jotakuinkin samanlainen taso, minkä tyyppisiä asioita näissä käsitellään, sillä nyt nämä olivat aika lailla erimittaisia ja erilaisia.

Näihin varsinaisiin aiheisiin. Suomen puolustus tietenkin perustuu omaan koskemattomuuteen, itsenäisyyteen, asevelvollisuuteen ja liittoutumattomuuteen. Se, millä suomalainen yhteiskunta parhaiten pärjää, on täällä jo tullut esille. Meiltä siis vaaditaan kriisinsietokykyä, sitä resilienssiä, niin kuin se monesti käännetään. Meiltä vaaditaan maanpuolustustahtoa, niin että tätä maata, missä haluamme asua, on kaikilla kyky ja halu puolustaa. Mutta se vaatii kahta asiaa: Se vaatii vahvan yhteiskunnan, jotta yhteiskunta toimii, jotta meillä on rakenteet kunnossa. Ja se vaatii sen kokemuksen, että suomalaisia ei jaeta kahtia, niihin, jotka pärjäävät entistä paremmin, ja niihin, jotka pärjäävät entistä huonommin, sillä tällä kahtiajaolla Suomea ei puolusteta joka paikasta tasaisesti, niin että se olisi jokaisen oma tahto.

Näihin hankintoihin liittyen olen samaa mieltä kuin tässä edelliset, että pitää pystyä arvioimaan — vaikka sinne onkin kirjoitettu, että suorituskyky pidetään — miten se suorituskyky pidetään. Kuinka monta esimerkiksi Hornetin [Puhemies koputtaa] korvaavaa konetta se on tai millä euromäärällä.

15.08 Marisanna Jarva kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsillä oleva puolustusselonteko on tärkeä, tärkeä linjaus, erityisesti näinä aikoina, kun ihmiset ovat huolissaan niin kansallisesta kuin myös omasta turvallisuudestaan. On erittäin tärkeää, että tätä keskustelua jatketaan ensi syksynä yhteiskunnan kokonaisturvallisuutta koskevan strategian päivityksen yhteydessä.

Se, mikä on myös tärkeää, on, että eduskunta linjaa tai hallitus linjaa siitä, että yleinen asevelvollisuus on sellainen asia, josta edelleen pidetään kiinni. Sillä taataan kansainvälisesti tunnustettu, laadukas sotilaallinen koulutus ja osaaminen maallemme. Myös aktiivista vapaaehtoista maanpuolustustyötä ylläpidetään ja kehitetään edelleen.

Oli erittäin hyvä, että tähän valiokunnan mietintöön tuli myös mukaan selkeä maininta siitä, että maanpuolustusvelvoite koskee perustuslain 127 §:n mukaan kaikkia sukupuolesta riippumatta. Tämän vuoksi valiokunta korostaa, että kaikille kansalaisille tulisi tarjota

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

riittävän kattavat valmiudet kriisitilanteissa ja poikkeusoloissa toimimiseen. Tähän keskusteluun liittyen puolustuselonteon ulkopuolella on esitetty, jotta tätä kattavaa valmiutta pystytettäisiin tarjoamaan, esimerkiksi naisille olevia pakollisia kutsuntoja. No, tämä yksi kutsuntapäivä ei kyllä millään tavalla edistä valmiutta naisten osalta sillä, että siellä tarjotaisiin mahdollisuutta ja markkinoitaisiin mahdollisuutta päästä varusmieskoulutukseen. No, meillä ei ole tällä hetkellä tilaa prikaateissa eikä joukkoyksiköissä naisten suuremman määrän kouluttamiseen. Näitä paikkoja pitäisi lisätä, jos näin halutaan. Myöskään meidän sodanajan joukot eivät tarvitse tällä hetkellä lisää sotilaita joukkoonsa. [Puhemies koputtaa] Se, mitä pitäisi kuitenkin tehdä, on se, että jo kouluissa, jo ennen armeijaikää, koko ikäluokalle tarjottaisiin kriisioloissa [Puhemies: Ja aika on nyt täynnä!] tarvittavaa koulutusta.

15.10 Antero Laukkanen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Muutama näkökulma:

Ensinnäkin oman puolustuksen turvaaminen ei ole kilpavarustelua, vaan se on järkevää. Koulutuksen ja uskottavan puolustuksen vastakkain asettaminen taas ei ole järkevää. Suomi juhlii 100-vuotista itsenäisyyttään, josta olemme joutuneet taistelemaan ja maksaneet kovan hinnan. Jo kunnioituksesta edellisiä sukupolvia kohtaan on Suomen puolustus kaikissa olosuhteissa otettava vakavasti ja nähtävä yhteisenä asiana.

Maamme puolustuskyvystä tulee olla laaja yhteisymmärrys. Se on yhteisen edun ja turvallisuuden kannalta välttämätöntä. Lisäksi pyrkimys laajaan kansainväliseen yhteistyöhön ja vuorovaikutukseen on maamme etu.

Minusta tämä selonteko on huolella valmisteltu ja nämä valiokunnan näkemykset ovat sellaisia, joiden pohjalta on hyvä tätä keskustelua jatkaa, ja toivon, että koko eduskunta, kaikki eduskuntaryhmät voisivat olla mukana tässä asiassa. Jos talo riitaantuu itsensä kanssa, se harvoin pysyy pystyssä.

Täällä mainittiin tämä isäntämaasopimus. On ihan totta, että kun sen huolella lukee, mitä se sisältää, niin se on jo askel sotilaalliseen yhteistyöhön kriisitilanteessa. Näen sen kyllä ihan selvästi ja toivoisinkin, että täällä istuvat ministerit voisivat hieman avata, miten he näkevät tämän isäntämaasopimuksen sekä sen jälkeen Yhdysvaltain kanssa solmitut muut sopimukset. Hieman pidin outona tätä Suomen vertaamista Pohjois-Koreaan, joka täällä mainittiin, että on minusta kyllä aika iso etäisyys näiden kahden maan välillä.

15.12 Erkki Tuomioja sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin yhdyn siihen tyytyväisyyteen, jolla tätä selontekomietintöä on käsitelty, ja miksi en sitä tekisi, koska olen ollut tilaisuudessa sekä ulkoasiainvaliokunnassa että puolustusvaliokunnassa tähän käsittelyyn osallistumaan.

On ymmärrettävää, että tässäkin keskustelussa nämä raha- ja hankintakysymykset saavat suuren huomion. Sen ne ansaitsevat. Tämä yhteisymmärryshän perustuu myös meidän sosiaalidemokraattien osalta siihen, että tunnustamme tietyn tasokorotuksen mutta yhtä lailla on selvää — ja ymmärrän, että tämä koskee kaikkia muitakin ryhmiä — että mihinkään euromääriin tai nimenomaisiin hankintasuunnitelmiin ei ole nyt sitouduttu, eikä voidaan sitoutua, eikä tämä ole kenellekään avoin valtakirja.

Mutta tärkeä edellytys todellakin tälle yhteisymmärrykselle on se, että olemme myös voineet käsitellä tätä selontekoa laajemmin turvallisuuspoliittista ympäristöä ja Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan periaatteita, kuten teimme jo ulko- ja turvallisuuspoliittisen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

selonteon käsittelyssä. Sen pohjalta on mielestäni erinomaisen tärkeätä, että mietinnössä todetaan, miten "Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan selkeänä päämääränä on ehkäistä Suomen joutuminen sotilaallisen konfliktin osapuoleksi. Muuttuvassa toimintaympäristössä Suomi pyrkii tavoitteeseen ylläpitämällä yhteiskunnan kriisinsietokykyä ja puolustuksen uskottavuutta. Suomi harjoittaa aktiivista vakauspolitiikkaa sotilaallisten uhkien ennalta ehkäisemiseksi." Ja edelleen: "Uskottava puolustus ja mahdollisuus antaa ja ottaa vastaan apua kriisitilanteissa ovat turvallisuutemme perusta, mutta Suomi ei salli alueensa käyttämistä vihamielisiin tarkoituksiin muita valtioita vastaan." Nämä ovat keskeisiä periaatteita, joidenka toivoisin muuten löytävän useammin tiensä myös ulko- ja puolustusministerien puheenvuoroihin.

15.14 Markku Pakkanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edelliseen puheenvuoroon on hyvä jatkaa myös tämän valiokunnan mietinnön sivulta 28: "Suomen sotilaallisen puolustuskyvyn ylläpidon ensisijaisena päämääränä on muodostaa ennaltaehkäisevä kynnyksen sotilaallisen voiman käytölle ja sillä uhkaamiselle. Puolustusvoimien tulee kyetä vastaamaan sekä perinteisiin sotilaallisiin uhkiin että laaja-alaisempiin uhkiin."

Arvoisa rouva puhemies! Kokonaisturvallisuus on nostettu tässä selonteossa hyvin esiin, ja itsekin pidän sitä tärkeänä asiana. Suomalainen maanpuolustustahto perustuu yleiseen asevelvollisuuteen, ja se on jo nyt selvitetty, että se on Suomen historiassa onneksi säilytetty ja sitä arvostetaan laaja-alaisesti naapurimaissamme. Jotta maanpuolustustahto pysyy korkealla, se edellyttää kyllä, että meillä on resurssit niin vapaaehtoiselle maanpuolustukselle kuin myös välineille ja harjoituksille. Kansainväliseen harjoitustoimintaan osallistuminen lisää mielestäni maanpuolustustahtoa, mutta erityisesti se lisää myös suomalaisten ammattisotilaiden ammattitaitoa ja on sillä lailla perusteltu toimintamuoto.

Täällä on nostettu esiin nämä erilaiset hankinnat ja niistä puhuminen. Haluan muistuttaa, että Maavoimien hankintoja on vuosien 2012 ja 2017 välisenä aikana suoritettu 1,7 miljardilla, joten kyllä tämä Maavoimienkin aselaji on saanut. Toki siitä pitää pitää huolta, mutta tulevaisuudessa nämä Laivue 2020- ja HX-hankinnat ovat ne, mitkä varmaan keskusteluttavat täälläkin salissa meitä vielä monen vuoden ajan.

15.16 Satu Taavitsainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä puolustusvaliokunnan mietintö on parannettu painos valtioneuvoston selonteosta, ja hyvä niin.

Valiokunta teki hyvin perusteellista työtä, ja kävimme tuon työskentelyn aikana myös virkamatkalla Yhdysvalloissa. Mielenkiintoista on se, että vielä vajaa kymmenen vuotta sitten USA:ssa ja maailmalla naureskeltiin Suomen yleiselle asevelvollisuudelle sanoen sitä ulkoilmamuseoksi. Ukrainan kriisin jälkeen asenne kuitenkin muuttui täysin, ja nyt Suomen yleistä asevelvollisuutta myös maailmalla arvostetaan. Yhdysvalloissa siitä luovuttiin 70-luvulla, ja nykyään siellä vain 1 prosentti kansasta osallistuu asevoimiin. Vähäinen osallistuminen on eriyttänyt armeijan muusta yhteiskunnasta omaan kuplaansa, ja kansalaiset eivät tiedä, mitä armeija touhuaa. Yhdysvaltojen maavoimilla on 11 000 henkilöä palkattuna tekemään pelkästään rekrytointia. Tähän tulevat vielä päälle merijalkaväen, ilma- ja merivoimien rekrytoijat. He käyttävät siis miljoonia dollareita veronmaksajien rahaa pelkästään siihen, että nuoria houkutellaan liittymään asepalvelukseen. Tämä on aika-moista tuhlausta mielestäni, ja pidän Suomen yleistä asevelvollisuusjärjestelmää palkka-armeijaa parempana ja kulmakivenä meidän uskottavalle omalle puolustuksellemme.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

Myöskin peruspilari on maanpuolustustahto ja siihen liittyvä ihmisten sosiaalisen ja taloudellisen eriarvoisuuden vähentäminen, jonka tärkeys on nostettu mietinnössä esiin. Jokaisen suomalaisen tulisi kokea tämä maa hyväksi ja puolustamisen arvoiseksi. Kaikki liittyy siis kaikkeen.

Puhemies Maria Lohela: Otetaan vielä edustajat Heinonen ja Mika Kari, ja sitten ministerit käyttävät lyhyet puheenvuorot.

15.18 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ulkoministeri Soini puhui ystävästä, ja on hyvä, että tilanteemme on sellainen, että ystävät voimme valita. Naapureita emme, ja sen takia meidän täytyy toimia määrätietoisesti näissä asioissa. On hyvä, että me syvennämme nyt yhteistyötä Ruotsin kanssa. EU:n laajentaminen myös turvallisuuspolitiikassa on tällaisen sotilasliittoon kuulumattoman maan ehdoton etu ja myös se, että olemme Nato-kumppanuusohjelmissa mukana niin syvällä kuin niihin voi mennä.

Edustaja, ministeri Kanerva kävi läpi meidän mietintöämme. Se on tehty hyvällä yhteistyöllä ja siihen kiitosten määrään on helppo yhtyä. Kiitosta kuuluu myös ministeri Niinistölle siitä, että tällä kaudella on määrätietoisesti ja nopeasti vastattu muuttuneeseen tilanteeseen niin sen osalta, että meidän materiaalimme on kaikissa, niin Maavoimissa, Merivoimissa kuin Ilmavoimissakin ajanmukaista, kuin myös sen osalta, että resurssien lisäksi toimintakyky on kunnossa eli oikeudet toimia, mahdollisuudet toimia nopeasti.

Tässä on puhuttu HX-hankkeesta eli Horneteista. Se on ehkä se peruslinjaus, että eduskunta nyt määrittelee, että me haluamme, että poistuva suorituskyky korvataan täysimääräisesti. Siitä on nyt tehtävä periaatteellinen päätös, ja sen jälkeen on toinen kysymys, miten se korvataan. Mutta kyllä tietysti varmasti tosiasia on sekin, että ilmataistelutilanteessa, kun me haluamme koko maata puolustaa, määrä tulee olemaan kutakuinkin samoissa kuin tällä hetkellä, tai silloin meidän pitää tehdä erilaisia valintoja siitä, jos käytössä olevat parvet ovat pienempiä, että emme vastaa koko maan puolustamisesta. Ainakin kokoomus lähtee siitä, että me haluamme puolustaa Suomea pohjoisesta etelään, ja niin olen ymmärtänyt, että maamme hallituskin haluaa.

15.20 Mika Kari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Heinosenle: niin haluaa myös sosiaalidemokraatit. [Timo Heinonen: Hyvä!] Tästä ei varmaan pitäisi olla myöskään edustaja Heinosella, tuskin kenelläkään muullakaan, epäselvyyttä. Koko maata puolustetaan ja maa on puolustamisen arvoinen niin kauan kuin suomalaiset itse kokevat tämän maan puolustamisen arvoiseksi.

Minä yhdyin tässä yhteydessä myös edustaja Vanhasen näkemykseen siitä, että Suomi ei ole omia puolustushankintojaan tai puolustusbudjetin tason nostoa tekemässä ketään muuta varten eikä kenenkään muun pyynnöstä kuin suomalaisten oman turvallisuuskuvan johdosta. Investoinnit ajoittuvat nyt sattumoisin 20-luvulle ja vielä kahden pääaselajin osalta samaan aikaan, mikä suoraan vaikuttaa puolustusbudjetin nousuun.

Mutta täällä tuli mielenkiintoinen kulma esiin, joka myös valiokunnassa puhutti, ja teema oli kokonaisturvallisuus, se, millä tavalla eri turvallisuustoimijoiden eri budjettien vaikutukset yhteiskunnan kokonaisturvallisuuteen tulisi huomioida. Edustaja Kanerva mainitsi omassa puheenvuorossaan kehitysyhteistyörahat ja panostukset kriisinhallintaan. Hie-man paradoksaalista on, että tämän hallituksen hallitusohjelmassa oltiin leikkaamassa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

näistä molemmista osista. Loppujen lopuksi leikattiin kehitysmäärärahoista mutta ei kriisinhallinnan määrärahoista, päinvastoin kriisinhallintaan lisättiin. Näin ollen voikin sanoa, että hallitus leikkasi puolustusbudjetistaan silloin, kun ajatellaan, että nämä kaksi keskeistä budjettilohkoa liittyvät nimenomaan kokonaisturvallisuuteen. Tästä näkökulmasta pyytäisin ministereiltä näkemyksiä.

Puhemies Maria Lohela: Ministeri Niinistö, 3 minuuttia.

15.22 Puolustusministeri Jussi Niinistö: Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia eloisasta keskustelusta edustajille. Todellakin maapuolustus on yhteinen asiamme.

Edustaja Mustajärvi ja edustaja Arhinmäki, ja ilmeisesti yleensäkin vasemmistoliiton eduskuntaryhmä, haluavat hieman haastaa näitä puolustuselonteon linjauksia. Toki saa kyseenalaistaa, mutta yhteen asiaan haluan tässä yhteydessä puuttua, nimittäin Hornetien seuraajan hintaan. Käsitteet "hankintahinta" — on puhuttu haarukasta 7—10 miljardia euroa — ja "elinkaarikustannukset" on sekoitettu keskenään.

HX-hanke sisältää hävittäjät, tarvittavat tukeutumisjärjestelmät, aseet, sensorit, ja ne kyllä kyetään toteuttamaan tällä mainitulla 7—10 miljardin euron määrällä. Elinkaarikustannukset puolestaan sisältyvät Puolustusvoimien normaaliin budjettiin, aivan kuten Hornetien, laivojen, tykkien tai muun puolustusmateriaalin elinkaarikustannukset nykyisin. Eli tämä on aivan kuin asuntoa ostaisi: on kauppahinta ja sitten jatkuvan ylläpidon kustannukset, kuten sähkö, vakuutukset, peruskorjaukset ja niin edelleen. Eli molemmilla kustannuksilla, ostohinnalla ja elinkaarikustannuksilla, on toki HX-hankkeessa merkityksensä, ja ne tullaan hankkeessa huomioimaan.

Mitä tulee edustaja Arhinmäen arvioon Puolustusvoimien rahoituksesta, totean vain tässäkin yhteydessä, että mielipiteitä saa olla, mutta Puolustusvoimien tehtävä on toteuttaa sille laissa määrättyä tehtävää. Sotilaallinen maanpuolustus turvaa Suomen itsenäisyyden ja olemassaolon nykytilanteessa, jossa turvallisuusympäristömme on kiistatta muuttunut. Sotilasliittoon kuulumattomalla Suomella on syytä olla uskottava puolustus, niin Maa-, Meri- kuin Ilmavoimien pitää olla kunnossa unohtamatta kyberulottuvuutta. Yhdyn "koko maata on puolustettava" -puheenvuoroihin.

Edustaja Kari kiinnitti huomiota kertausharjoituksiin — tärkeä puheenvuoro. Nykyresursseilla on vaikea nostaa kovin nopeasti kertausharjoitusten määrää, mutta tähän on toki asteittain pyrittävä, kun sodanajan joukkojen määrää kasvatetaan. Ainakin voimme vapaaehtoisen maanpuolustuksen kautta kouluttaa enemmän, enkä pane pahakseni lisärahoitusta tähän tarkoitukseen tai kertausharjoituksiin yleensä. Nykyisellä varuskuntaverkostolla, henkilökunnan määrällä ja rahoituskehyksellä ei kuitenkaan ole realistista lisätä kertausharjoitusvuorokausia kuin korkeintaan 10 prosentilla nykytasosta.

Puhemies Maria Lohela: Ministeri Soini, 3 minuuttia.

15.25 Ulkoasiainministeri Timo Soini: Arvoisa rouva puhemies! Aloitan tästä isosta kuvasta:

Ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa pitää harjoittaa ja harjoitetaan Suomessa niin, että viehdään apua ja osallistutaan maailmalla konfliktien ennaltaehkäisyyn, hallintaan siviili- ja sotilaallisella kriisinhallinnalla, sillä kaikki, mikä tapahtuu maailmalla, tapahtuu lopulta meillä. Ja tähän pystytään vaikuttamaan esimerkiksi Irakin koulutusoperaatiolla, Libano-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

nissa olemme rauhaa turvaamassa, ja kyllä siellä Afganistanissakin, vaikka se kallista on ollut, naisia, lapsia, monia muita on pystytty auttamaan. Nyt pääsevät tytöt kouluun — mahtaisikohan Talebanin aikana päästä?

Arvoisa rouva puhemies! Sitten Suomesta ja Suomen lähiympäristöstä: Suomella pitää olla omia aloitteita, niin kuin tasavallan presidentin aloite lentoturvallisuudesta, se on Itämerellä ajankohtaisempi kuin koskaan. Meillä täytyy olla malttia ja järkeä tässä. Mutta me näemme nyt, että se, mikä tapahtuu Ukrainassa, mikä tapahtuu meidän lähialueilla, heijastuu meidän merille, heijastuu meidän rajoille. Sen takia meidän pitää olla aktiivisia YK:ssa, EU:ssa, Etyjissä, Euroopan neuvostossa, Pohjoismaiden neuvostossa, kaikessa, ja tätä on se kokonaisturvallisuus.

Sitten meillä vielä aseellisen maanpuolustuksen, ulko- ja turvallisuuspolitiikan lisäksi on sisäinen turvallisuus: tiedusteluyhteistyö, terrorismin vastainen toiminta, radikalisoitumisen vastainen toiminta. Nämä ovat iso kokonaisuus, ja näitten pitää keskustella keskenään.

Suomi on sotilasliittoon kuulumaton maa mutta viisaasti pitää mahdollisuudet auki — ainoastaan isänmaan etu ratkaisee, mihin päädytään. Tällä hetkellä tilanne on siltä osin selvä ja hyvä, mutta ei pidä sulkea mitään ovia tässä maailmassa. On tärkeitä, että valinnanvaraa on. Se on myös yksi osa näyttää ulkomaille, että Suomi päättää itse omista asioistaan.

Ihan lopuksi: Iso asia meille pienille maille on se, että maailmassa tehdään sääntöperusteista, oikeusvaltioperusteista yhteistyötä. Kaikista pahinta on se, että isot maat, supervallat sopivat asioita pienten maiden päiden yli. Meidän täytyy osallistua sen takia näihin kansainvälisiin organisaatioihin, että näin ei käy.

Puhemies Maria Lohela: Tälle asiakohdalle varattua keskusteluaikaa on puolisen tuntia jäljellä. Tältä erää voimme käyttää sen loppuajankin debattiin, mutta siirrytään nyt minuttin puheenvuoroihin.

15.29 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Niinistön puheesta sai sen käsityksen, että Puolustusvoimat olisi jotenkin täysin neutraali taho, joka arvioi tarpeensa esimerkiksi kalustoon mitään lisäämättä tai yhtään liioittelematta. Minun väitteeni on, että tämä ei pidä paikkaansa. Ilman muuta Puolustusvoimat pyrkii hankkimaan mahdollisimman paljon. Olen nostanut täällä aikaisemmin esiin taisteluhelikopterihankinnan, jonka piti olla aivan välttämätön. Muistan omalta ministeriajaltani ulko- ja turvallisuuspoliittisen ministerivaliokunnan jäsenenä sen, miten kävin istumassa Pääesikunnassa ja selitettiin, että on aivan välttämätöntä joihinkin tiettyihin ohjushankintoihin saada rahaa, että siihen ei mistään löydy, ja kun ilmoitimme hallituksena, että kyllä pitää löytyä, niin lopulta ne rahat löytyivät. Eli kysymys ja oleellinen pointti koko keskustelussa meillä on ollut se, että me emme allekirjoita suoralta kädeltä näitä esitettyjä hankintakustannuksia, [Puhemies koputtaa] vaan suhtaudumme niihin kriittisesti. Hankintoja tarvitaan, se on selvä.

15.30 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Itseisarvo, minä ympärillä työtä tässä täytyy tehdä, on turvallisuus. Itseisarvo ei ole eurot eikä kalusto.

Toinen itseisarvo on se, että päätöksenteko pidetään kaikissa tilanteissa omista käsissä, koskipa asia sitten hankintoja tai päätöksiä siitä, kenen kanssa tehdään yhteistyötä tai mihin suuntaan halutaan liittoutua vai halutaanko liittoutua.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

Kysyn kuitenkin ministeri Niinistöltä tässä yhteydessä Maavoimien tilanteesta, joka arvioitiin tyydyttäväksi. Toisaalta tykistön osalta on tehty ja ollaan tekemässä merkittäviä hankintoja — panssarihaupitseja, älykkäästi kohteisiin hakeutuvia ammuksia, vastatykistötutkia — ja tykistön tarkastaja jopa Helsingin Sanomissa sanoi, että Suomen tykistö tulee näillä hankinnoilla Euroopan vahvimaksi ja parhaimmaksi, [Puhemies koputtaa] Länsi-Euroopan parhaimmaksi. Mitä tähän haluatte kommentoida?

15.31 Tytti Tuppurainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomen turvallisuusympäristössä on tapahtunut muutoksia. Useimmat niistä ovat negatiivisia, mutta on nähtävissä myös positiivista kehitystä, ja se koskee ennen kaikkea EU:n yhteistä puolustus- ja turvallisuuspolitiikkaa. Se ei ole mikään eilisen asia, ensimmäisen kerran EU:n yhteinen puolustus- ja turvallisuuspolitiikka on mainittu jo Amsterdamin sopimuksessa vuonna 97. Mutta erityisesti nyt, ehkä brexitin johdosta tai muistakin syistä, etenkin frankogermanisella akselilla, tunnutaan menevän voimakkaasti eteenpäin, ja komissio on oman reflektiopaperinsakin asiasta antanut. Suomen on syytä olla tässä mukana.

EU:n yhteisessä turvallisuus- ja puolustuspolitiikassa on kuitenkin tiettyjä rajoitteita. Ei ole esimerkiksi ministereille neuvostoa, henkilökuntaa on vain noin 200 ja useimmat EU-jäsenmaat ovat Naton jäseniä, 22 maata, eikä mitään päällekkäistä organisaatiota tietenkään tulla luomaan. Mutta on myös odotettavissa etuja myös Suomelle, esimerkiksi puolustusmateriaalihankintojen poolaus ja etenkin kokonaisturvallisuuden vahvistaminen, EU:n demokratiapolitiikan lisääminen ja oikeusvaltiokehityksen tukeminen ja niin edelleen. Mutta mikäli ministerillä on aikaa vastata, kysyisin teiltä: [Puhemies koputtaa] mikä on teidän näkemyksenne, millaista puolustusyhteistyötä EU:n puitteissa voitaisiin tehdä?

15.32 Eerikki Viljanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Selonteon lähetekeskustelussa yhdyin kiitoksiin ansiokkaasta selonteosta. Nyt voin yhtyä kiitoksiin ansiokkaasta mietinnöstä.

Lähetekeskustelussa monen edustajan lailla nostin esille kyberturvallisuuden osuuden rajallisuuden selonteossa. Puolustusvaliokunta onkin kiinnittänyt erityistä huomiota kyberturvallisuuteen ja pitääkin välttämättömänä, että kyberturvallisuus otetaan kaikissa ministeriöissä ja niiden hallinnonaloilla kärkihankkeeksi. Nyky-yhteiskunta kun on erittäin haavoittuvainen näiden hyökkäysten edessä. Saamansa selvityksen perusteella valiokunta katsookin, että suomalaisen yhteiskunnan kyberturvallisuuden parantaminen edellyttää vastuutahojen nykyistä selkeämpää määrittelyä, ja valiokunnan mielestä selkeä koordinaatioelin, joka pystyy ohjaamaan valtionhallinnon kyberturvallisuustoimia, voitaisiin luoda esimerkiksi valtioneuvoston kanslian alaisuuteen. Puheenvuoroissaan ministerit jo osittain vastasivat näihin kyberturvallisuushkiin ja niihin vastaamiseen. Olisin kuitenkin tiedustellut arviota, millaisiin toimiin edellä mainittu kirjaus kyberturvallisuuden toimien koordinaation parantamisesta mahdollisesti voisi johtaa.

15.33 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vakaus on varmaan se sana, joka tässä tulee mieleen, kun mietitään, kuinka pystyisimme vahvistamaan turvallisuutta. Se tapahtuu vahvistamalla vakautta, ja sitä pitää tehdä kyllä kaikilla tasoilla: Suomen sisällä huolehtimalla siitä, että kaikki pysyvät mukana, ja toisaalta myös siitä, että meidän päätöksentekokykymme on toimiva ja meidän viranomaisten välisessä yhteistyössä on myös selvät pelisäännöt ja työnjaot, kuka tekee mitäkin, ja myös silloin jos

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

joudutaan normaalioloista menemään jo kriisioloihin päin. Sitten lähialueilla Suomen täytyy edistää Itämeren alueella vakautta, ja myös Euroopassa yhteisen puolustusyhteistyön kehittämisessä on syytä olla mukana. Sitten kun mennään laajemmin kansainvälisesti, aivan kuten ulkoministeri Soini äsken totesi, meidän täytyy olla aktiivisia kansainvälisissä järjestöissä, niin YK:ssa kuin Etyjissä, ja olla mukana kriisinhallinnassa, ja myös kehitysyhteistyö on erittäin tärkeässä roolissa tässä vakauden ylläpitämisessä globaalisti. Siihen ministeri Soini ei äsken vastannut, että miten Suomi aikoo tähän panostaa jatkossa, koska nyt ovat takana [Puhemies koputtaa] hurjat leikkaukset.

15.35 Thomas Blomqvist r (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! Såväl försvarsredogörelsen som utskottets betänkande är bra. Det är bra att vi nu har möjlighet att diskutera både den militära omgivningen och de militära resurser som behövs för att upprätthålla ett trovärdigt försvar. Det är ju så att de militära spänningarna har ökat i världen under den senaste tiden, också i Östersjöområdet, och kravet på att reagera snabbt har blivit allt klarare och tröskeln till att ta till maktmedel verkar ha sänkts. Därför är det viktigt att vi har ett trovärdigt försvar. Jag tycker det är alldeles klart att uppdatering av försvarsmaterial, framför allt marinens och flygvapnets, men också landstridskrafternas, kommer att kräva stora satsningar, men det är satsningar som måste göras för att upprätthålla försvarsförmågan.

Arvoisa puhemies! Haluaisin painottaa myös kansainvälisen puolustusyhteistyön merkitystä. Puolustusvaliokunnan saaman selvityksen mukaan osallistuminen kansainväliseen koulutus- ja harjoitustoimintaan ja kriisinhallintaan [Puhemies koputtaa] on hyödyllistä ja tarpeellista ja sitä pitää jatkaa.

15.36 Pertti Hakanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Maanpuolustustahdosta on puhuttu pitkään tässä selonteon keskustelussa, ja mietintövaiheessa valiokunta myöskin otti tähän kantaa, ja täällä edustaja Vanhanen otti esille myöskin ehyen yhteiskunnan ja päätöksentekokyvyn. Samalla tavalla vähän lähestyn maanpuolustustahdoa. Kyllä ehyt yhteiskunta vaatii näitä molempia ja paljon paljon muitakin argumentteja, mutta jotta me annamme kuvan myös täältä siitä, että me olemme ehyesti rakentamassa vaikeiden asioiden kautta yhteistä näkemystä, siinä mielessä en pidä millään tavalla perusteltuna, että vastakkainasetellaan täällä näitä taloudellisia näkemyksiä sillä tavalla, miten vasemmistoliitto täällä nyt toi esille. Edustaja Rinne toi kyllä hyvin esille myös sitä, että viedään rinta rinnan näitä investointeja budjetissa, ja sen ymmärrän kyllä, että niitä arvioidaan niin kuin kokonaisuudessaan, mutta vastakkainasettelu ei ole kyllä sitä yhteiskuntaeheyttä, mitä me tarvitsemme jokainen keskustelussamme.

15.37 Ville Vähämäki ps (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu puhemies! Muutama pohdinta puolustusselonteosta julkisen talouden näkökulmasta.

Aivan ensimmäiseksi täytyy todeta se, että puolustusmenot tulisi jatkossa laskea kansainvälisten laskentasääntöjen mukaan. Tämä olisi oikein hyvä muutos.

Nyt sitten kun katsotaan sitä, että valmiuskyvyn nostoon annetaan 50 miljoonaa lisää, vuotuisiin investointeihin 150 miljoonaa ja se investointitaso nousee 570 miljoonaan, niin se on todella hyvä asia, kun on vielä tehty kustannustehokkaita hankintoja. Mutta sitten kun mennään näihin Laivue- ja HX-hankkeisiin — ne ovat isoja, valtavia hankkeita — niin täytyy todeta se, että tässä mietinnössä todetaan, että tämä selonteko on vain pohja jatko-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

valmistelulle ja meillä täytyy vuonna 2019 tehdä lisätutkimus tästä asiasta, miten nämä hankinnat maksetaan.

Sitten kysyisin vielä lopuksi, miksi ihmeessä lisäbudjetin osalta Puolustusvoimien toimintamenoista [Puhemies koputtaa] leikataan 10,2 miljoonaa.

15.38 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On aivan erinomainen asia, että tämä puolustuselonteko on saanut hyvin arvokkaan mietinnön lopputuloksekseen. Pidän sitä erittäin arvokkaana, että on huomioitu se, että Suomea puolustetaan jokaisella sen neliömetrillä. Siitä saisivat oikeastaan kaikki muutkin ministeriöt ottaa mallia, että tällainen täydellinen tasa-arvo maan huomioimisessa otetaan tällä keinoin huomioon.

Uskottava puolustus perustuu meillä yleiseen asevelvollisuuteen, ja se on äärimmäisen hyvä valinta Suomen kansalta. Erittäin hyvä valinta. Toinen tärkeä valinta on se, että me pidämme uskottavan puolustuksen silläkin keinoin yllä, että meillä on hyvä kalusto armeijalla käytettävissä ja riittävä määrä varusmiehiä ja reserviä sen toteuttamiseen. Elikkä me pystymme tämän työn tekemään uskottavalla kalustolla, ja ennen kaikkea maanpuolustustahdon pitää olla hyvä. Sellainen kansakunta, joka kokee itsensä puolustamisen arvoiseksi ja nämä maat meille hyväksi kodiksi puolustaa, sellainen maa voi hoitaa sen tehtävän niin hyvin kuin ikinä se on tässä maailmassa mahdollista.

15.39 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maanpuolustukseen liittyy myös puolustusteollisuus. Oman tarpeen lisäksi tarvikkeita tehdään myös vientiin. Valitettavasti vientimaiden joukossa on myös maita, jotka ovat osallisina konflikteissa ja jotka eivät kunnioita ihmisoikeuksia. Suomi vie aseita Saudi-Arabiaan ja Yhdistyneisiin arabiemiirikuntiin, vaikka nämä ovat osallisia Jemenin konfliktissa ja näiden mukanaolo konfliktissa ei ole parantanut Jemenin tilannetta, kenties päinvastoin. Suomalaisia aseita voi ajautua Jemeniin ja niitä voidaan käyttää siviilejä vastaan.

Euroopan parlamentti on asettunut tukemaan asevientikieltoa Saudi-Arabiaan, ja monet Euroopan maat ovat tiukentaneet linjaansa asevientiin Yhdistyneisiin arabiemiirikuntiin ja Saudi-Arabiaan. Haluaisinkin kysyä ministereiltä: miten arvioitte, että asevientitai vaikuttaa alueen turvallisuustilanteisiin ja siviilien oloihin Jemenissä, ja onko Jemenin kriisi jo riittävän syvä, jotta hallitus voisi vetää johtopäätöksen asevientilupien keskeyttämiseksi Saudi-Arabiaan ja Yhdistyneisiin arabiemiraattikuntiin?

15.40 Hanna Kosonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensiksikin haluaisin kiittää puolustusvaliokuntaa hyvästä mietinnöstä, johon myös ulkoasiainvaliokunta oli paljon kontribuoinut.

Mietinnössä on tiivistetty ytimekkäästi Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan linja. Suomi harjoittaa aktiivista vakauspolitiikkaa sotilaallisten uhkien ennalta ehkäisemiseksi. Suomen puolustus perustuu kansalliseen puolustusratkaisuun ja sotilasliittoon kuulumattomuuteen. Suomelle tärkeä tuki on jäsenyys Euroopan unionissa, kehittyvä pohjoismainen yhteistyö ja hyvin toimiva kumppanuus Naton kanssa.

Ottaisin vielä yhden osa-alueen esiin mietinnöstä, nimenomaan yhteistyön, jota Suomessa erinomaisesti tehdään eri osa-alueilla. Tulli, poliisi, Puolustusvoimat, Rajavartiolaitos esimerkillisesti toimivat yhteen, ja tämä on yksi edellytys sille, että meillä on niin hyvä kriisinsietokyky.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

15.42 **Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Valtiovarainvaliokunnan ja hallinto- ja turvallisuusjaoston jäsenen ominaisuudessa haluan pohtia tätä asiaa nyt tässä yhteydessä nimenomaan näiden hankintojen rahoituskysymyksen kautta. Minusta on selvää se, että jos ja kun tänä päivänä me tarvitsemme turvallisuutta, teemme sen harkinnan, millaisia hankintoja se edellyttää ja millaisia summia niihin sitten menee, se harkinta on myöhemmin, niihin ei ole mainitusti tässä tietenkään mahdollisuutta eikä tarvetta sitoutua vaan on huolellisesti katsottava. Mutta juuri siksi, että tämä ei uhkaisi, pitää lähteä siitä, että nämä hankinnat eivät saa uhata kerta kaikkiaan koulutusjärjestelmäämme, terveydenhuoltojärjestelmää. Meidän täytyy jostain tämä rahoitus saada. Siksi pidän tärkeänä sitä nostoa, mikä täälläkin on ollut keskustelussa, että yhtenä rahoitusmahdollisuutena selvitetään mahdollisuus tähän puolustusveroon. Olen hyvin tyytyväinen siitä, että myös valiokunta omassa mietinnössään viittaa siihen mahdollisuuteen, että tämä käydään läpi, koska mielestäni on aivan oikeutettua ajatella, että [Puhemies koputtaa] tarvitsemme turvallisuutta, turvallisuus maksaa jotakin, ja silloin tällainen vero rahoitusmuotona voisi olla hyvin perusteltu.

15.43 **Elina Lepomäki kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vasemmiston ja SDP:n puolelta on nyt tullut näitä huolia puolustusmenojen kasvusta ja näistä tulevista hankinnoista. On selvää, että näistä pitää keskustella, ja on hienoa, että kerrankin myös vasen laita näkee sen, että meillä on budjettirajoite ja julkisia menoja pitää laittaa myös vastakkain, ja on hienoa, että keskustellaan, niinhän sitä tässä on tänään tehty.

Sen sijaan edustaja Arhinmäki sanoi aikaisemmin, että aseet menevät tavallisen ihmisen edelle. Siihen minun täytyy sanoa, että meidän kokoomuslaisten mielestä sellaista kuin tavallinen ihminen ei ole olemassakaan. Suomi on täynnä arvostettavia yksilöitä, joille on erittäin tärkeää tarjota turvallinen ympäristö elää omanlaistaan elämää. Itse totean, että sisäinen ja ulkoinen turvallisuus ovat valtion tärkeimpiä tehtäviä, niitä on erittäin vaikea yksityistää tai ulkoistaa, ja siihen tuskin vasemmistoliittokaan olisi valmis.

15.44 **Sirpa Paatero sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomen turvallisuus perustuu tietysti omaan puolustukseen ja vahvaan tahtoon mutta myös vankasti kansainväliseen toimintaan, ja sitä on arvioitava tässä muuttuvassa kansainvälisessä poliittisessa tilanteessa aina uudelleen. Meillä on vahvaa osaamista rauhanneuvotteluissa, mutta tähän mennessä on ollut myöskin lujaa osaamista rauhanneuvotteluissa ja niitten vetämisessä. Vähän olen huolissani meidän kehitysyhteistyöstämme, siihen satsauksista sekä YK:ssa toimimisesta tämän koko globaalin pallon puolesta ja Suomen vaikutusmahdollisuuksista siellä. Meillä on tietysti kansainvälisiä harjoituksia, joittenka listauksia aina käymme yhdessä myöskin ainakin tiedoksi läpi. Yhteistyötä Pohjoismaiden ja erityisesti Ruotsin kanssa harjoitustoiminnassa on tehty paljon, ja kahdenvälisiä sopimuksia eri maiden kanssa, vaikkapa Britannian ja Saksan kanssa, on olemassa. Uutena on myöskin tämä avunanto ja vastaanotto, jonka käytännön kokemukset tulevat sitten myöhemmin vasta nähtäväksi.

15.45 **Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kertausharjoitusten määrästä on pidettävä kiinni, ja ehkä niiden tarve tulevaisuudessa tulee myös entisestään vielä kasvamaan. Toinen tärkeä linjaus on se, että puolustusvaliokunta on jälleen alleviivannut tämän vapaaehtoisen maanpuolustustyön rahoituksen huolehtimista, ja itse

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

olen ainakin oman puolueen puheenjohtajalle valtiovarainministeri Orpolle antanut suoraa palautetta siitä, että nämä rahat pitää suoraan varmistaa niin, että vapaaehtoinen maanpuolustus saa sen, mikä sille kuuluu.

Tämä kyberin koordinaatio nousi meillä puolustusvaliokunnassa varsin isoon rooliin ja keskusteluun. Jos raideliikennettä vastaan hyökätään hävittäjällä, Puolustusvoimat menee Ilmavoimien toimesta vastaamaan siihen, mutta jos sinne hyökätään tietokoneiden kautta, niin se kuuluukin jonkin muun toimijan vastuulle. Kysyisin ministeri Niinistöltä, miten ottaisitte vastaan tämän ajatuksemme tästä koordinaation vahvistamisesta esimerkiksi valtioneuvoston kanslian kautta.

15.46 Kauko Juhantalo kesk (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kiitän edustaja Kanervaa ja puolustusvaliokuntaa sekä myös ulkoasiainvaliokuntaa hyvin monipuolisesti tehdystä työstä. Johdin puolustusvaliokuntaa runsaat kymmenen vuotta sitten, kun teimme silloisen selonteon. Olen hyvin tyytyväinen, että tämä selonteko perustuu täysin niihin peruspohjiin ja perusrakenteisiin, joita jo silloin edustimme. On hyvin myönteistä, että tämä on täällä puolustustahdon puitteissa laventunut yhteiskunnallisiin näkemyksiin, ja olen tyytyväinen siitä, että suhde Venäjään, Yhdysvaltoihin, Natoon on selkiytynyt, niin kuin myös Pohjoismaihin, erityisesti Ruotsiin. Jo silloin oli orastavasti liikkeellä yhteistyön mahdollisuuksia Ruotsin kanssa, ja se on ollut kyllä hyödyllistä. Nyt tässä hyvin monipuolisesti jo puheenvuoroissa ja muissa on tuotu esille nämä keskeiset asiat.

Puolustuspoliitikassa on kyse paljon kovista arvoista, mutta haluan kiinnittää huomiota myös edustaja Tuomiojan esittämiin vähän pehmeämpiin arvoihin, [Puhemies koputtaa] annan niille suuren merkityksen.

15.48 Kari Uotila vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vielä kommentoin: Olen aivan samaa mieltä kuin edustaja Kanerva siitä, että tietenkin aseteknologinen ja muu asiantuntemus löytyy sen alan asiantuntijoilta, mutta tämä ei kyllä saa poistaa sitä, että hankintojen ympärillä on käytävä monipuolista keskustelua. Tämä taisteluhelikopterikuviohan oli sellainen, että tehtiin päätös hankkia helikoptereita, taisteluhelikoptereita ja kuljetushelikoptereita. Ministeri Taina asetti parlamentaarisen työryhmän valvomaan ja seuraamaan sen hankinnan toteutumista. Hankinnan piti oli valmis vuonna 2006. Sen prosessin aikana edustin vasemmistoliittoa tässä parlamentaarisessa ryhmässä ja synnyttiin keskustelu taisteluhelikoptereiden tarkoituksenmukaisuudesta ja tarpeellisuudesta. Tämä levisi sitten julkisuuteen ja poliittiseen keskusteluun, ja tämän seurauksena taisteluhelikoptereista luovuttiin, eikä niitä kukaan ole kaivannut. Elikkä on esimerkkejä siitä, että aina eivät kenraalien pyynnöt ole olleet asianmukaisia ja perusteltuja.

15.49 Marisanna Jarva kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On paljon keskusteltu siitä, minkälainen kyky ja valmius meillä on toimia erilaisissa poikkeustilanteissa ja kriisitilanteissa. On totta, että meidän puolustushallinnolla ja viranomaisilla yhteistyössä yritysten ja järjestökentän kanssa on nyt hyvä valmius toimia, oikeastaan hyvin poikkeuksellinen kansainvälisesti, mutta kansalaiset eivät tutkimusten mukaan itse koe riittävän hyviksi taitojaan ja kriisinsietokykyään tällä hetkellä. Olisin kysynytkin ministeriltä: mitä olette mieltä tästä avauksesta, että sen sijaan, että koko ikäluokalle olisi kattava varusmieskoulutus, jo ennen varusmiesikää tarjottaisiin, viimeistään toisella asteella, kaikille, koko ikäluokalle, sekä tytöille että pojille, koulutusta erilaisissa poikkeustiloissa toimi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

miseen — esimerkiksi kun sähkön ja veden toimitus on keskeytynyt — siihen, miten tällaisessa tilanteessa pystyy toimimaan? Tällä hetkellä tällaisia turvakursseja järjestetään lukioissa, mutta tämän pitäisi olla valtakunnallisesti mahdollista. Se tarkoittaisi resurssien lisäystä maanpuolustusjärjestöille, ja on tärkeää tietenkin, että jo nykyiset resurssit turvaan [Puhemies koputtaa] valtiovarainministeriön toimesta.

15.50 Mika Kari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pidän tärkeänä, niin kuin olen aikaisemminkin jo sanonut, että näiden koneiden ja laitteiden, aseiden ja välineiden lisäksi fokus on siinä inhimillisessä resurssissa, meidän reserviläisissä, kantahenkilökunnassa, osaamisessa ja niin edelleen. Olisinkin kysynyt — jos ministerille vielä puheenvuoro sallitaan — miten ministeri näkee tämän kertausharjoitustason noston aikataulutuksen: millä aikataulutuksella voitaisiin päästä tässä asiassa eteenpäin ja saada semmoinen laaja parlamentaarinen kuva tulevillekin vuosille?

Samassa yhteydessä haluan muistuttaa tämän henkilökunnan määrästä. Viime kaudella puolustusvoimauudistuksen aikana henkilökunnan määrää laskettiin noin 2 000:lla. Tällä on suora vaikutus siihen, kuinka paljon voimme kouluttaa reserviläisiä, sillä, kuinka paljon meillä on kouluttajia. Miten saisimme tämän henkilökuntapuolen määrän myös nostettua? Sopimussotilaiden palkkaaminen on askel oikeaan suuntaan mutta ei ihan vielä riittävä.

Ja kysyisin ministerin näkemystä näihin kehitysyhteistyömäärärahoihin ja kriisinhallinnan laskentaan puolustusbudjettiin: yhdyttekö edustaja Kanervan näkemykseen tästä asiasta, pitäisikö näiden pääkohtien myös olla puolustusbudjetin sisällä?

15.51 Markku Pakkanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Maanpuolustusvelvollisuus koskee kaikkia, niin kuin täällä on useasti, eri puheenvuoroissa sanottu. Haluan vielä erityisesti nostaa tätä vapaaehtoisen maanpuolustuksen rahoitusta esille. On hienoa, että tässä puolustusvaliokunta ottaa tiukasti kantaa siihen, että vapaaehtoisten järjestöjen rahoitusta aina vuosittain pyritään leikkaamaan ja sitten täällä eduskuntasalissa sitä poliittisin toimenpitein palautellaan. Tässä on nyt tiukka linjaus asiasta, ja valiokunta pitää tervetulleena asiantuntijakuulemisessa esiin tullutta linjausta, että jatkossa vastaavia leikkausesityksiä ei enää tehtäisi, jotta päästäisiin tällaisesta tarpeettomasta teatteriesityksestä pois.

Toinen asia, mihin haluan kiinnittää vielä huomiota: tähän kansainväliseen yhteistyöhön. Se on Suomen armeijalle erittäin tärkeä yhteistyömuoto, harjoittelumuoto ja antaa mahdollisuuden toiminnan ja osaamisen päivittämiseen.

15.52 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on käyty hyvää ja välistä yksituumaista keskustelua. Se on hyvä, koska tämä mietintö on hyvä, sille voi antaa tukensa, se on jopa parempi kuin selonteko, jossa selkeästi linjataan, että Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan päämääränä on ehkäistä Suomen joutuminen sotilaallisen konfliktin osapuoleksi. Se on yhteneväinen ulko- ja turvallisuuspolitiikan osalta tämän ulkoasiainvaliokunnan mietinnön kanssa.

Koska tässä on ollut hyvää keskustelua, en haluaisi sanoa sitä, johonka edustaja Lepomäki jo lähti tässä, kun viittasi, että vasemmiston puolella täällä tiedostetaan ensimmäistä kertaa budjettirajoite, että kyllä me sen olemme koko ajan tiedostaneet, mutta on hyvä, voi sanoa, että nyt oikeistossa myös tunnustetaan, että siellä on myös menot, ja sen takia, sen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

enempää nyt käymättä tätä keskustelua, on tärkeätä, että eri vaihtoehtoista käydään keskustelua, miten nämä mahdolliset tulevat hankinnat rahoitetaan. Olisinkin tätä asiaa kysynyt, että minkälaista valmistelua, [Puhemies koputtaa] keskustelua eri vaihtoehtoista hallituksessa käydään.

Puhemies Maria Lohela: Ennen ministeri Niinistöä vielä edustajat Mikkonen, Mustajärvi ja Kanerva.

15.53 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä mietinnössä on nostettu esiin asevelvollisuuden kehittäminen, ja siinä on nostettu vahvasti esiin se, että halutaan erityisesti naisten vapaaehtoista asepalvelusta kehittää. Tämä on erittäin hyvä ja tärkeä linjaus. Tasa-arvon näkökulmasta on selvää, että jos meidän asevelvollisuus, joka nyt koskee vain miehiä, tänä päivänä luotaisiin, niin varmasti ei tällaista mallia tehtäisi. Tiedämme, että nyt kun Ruotsissa asevelvollisuutta palautetaan, niin se tulee koskemaan sekä miehiä että naisia.

Olisin kysynyt tästä, kun valiokunta sinänsä ei vielä ollut valmis laajentamaan kutsuntoja koko ikäluokalle, myös naisia koskevaksi, ja tiedän, että te, puolustusministeri, itse olette tästä puhunut, niin miten te näette tämän asian: voisiko se olla tulevaisuudessa mahdollista?

15.54 Markus Mustajärvi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos julkisen talouden suunnitelmassa tuleville vuosille olisi esimerkiksi sosiaalisissa investoinneissa tai liikenneinvestoinneissa 3 miljardin euron gäppi, niin on aivan varma, että tässä salissa keskusteltaisiin aika railakkaasti siitä, mutta kun on kyse asehankinnasta, niin keskustelu yritetään vaijentaa. Sinällään siitä olen hyvilläni, että puheet erillisrahoituksesta ainakin tosimielessä on lopetettu, kun ei ole olemassa mitään muita rahoja kuin verotulot, velkaraha ja yhteinen omaisuus. Olisi aika lailla outo tilanne, jos tässä tilanteessa, jossa lähtökohtaisesti on jo 3 miljardin euron gäppi — ja kun ajatellaan elinkaarikustannukset ja asejärjestelmät, niin lopullinen hinta voi nousta jopa kaksin- tai kolminkertaiseksi, ja nekin rahat pitää ottaa huomioon — eduskunnassa, joka käyttää budjettivaltaa, ei lähdettäisi kysymään tämän aukon perään.

15.55 Ilkka Kanerva kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä kysytään ja keskustellaan ja varmaan vastataan ja debatointi on jatkuakseen, siitä ei ole puhettakaan. Siihen palataan varmaan triljoona kertaa.

Arvoisa puhemies! Minä kysyisin puolustusministeriltä: Kun satuin juuri olemaan yhdessä seminaarissa, jossa kerrottiin — oli tutkimuslaitoksen toimesta kategorisoitu eri ryhmiin — miten kussakin maassa parlamentti on kytketty puolustuspolitiikan käsittelyyn, Suomi oli siellä ehdottomassa eturivissä, ja minusta se oli mukava statistiikka, mikä siinä paljastui. Onko ministerillä halua myötävaikuttaa siihen, kun EU:n puolustusulottuvuus nyt kehittyi, että huolehdittaisiin EU:n tasolla siitä, että parlamenteille myöskin turvataan sen EU:n puolustusulottuvuuden kontrollointimahdollisuuksia vastaavalla tavalla kuin mitä esimerkiksi Natossa tapahtui, minkä herra ministeri erinomaisen hyvin itse henkilökohtaisesti tietää? Pitäisin ansiokkaana sitä, että Suomi ottaisi parlamenttien vaikutusmahdollisuuden huomioon eikä kuittaisi sitä EU-parlamentille kuuluvaksi vastuuksi, niin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

että kansallisten parlamenttien vaikutusmahdollisuus EU:n puolustusulottuvuuden kehittämiseen turvattaisiin.

Puhemies Maria Lohela: Ja keskustelun päätteeksi, tältä erää keskustelun päätteeksi, ministeri Niinistö, enintään 5 minuuttia.

15.57 Puolustusministeri Jussi Niinistö: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Kiuru aloitti kysymällä Maavoimien tilanteesta, etenkin tykistöstä, jota tällä vaalikaudella olemme määrätietoisesti kehittäneet ja tulemme kehittämään, ei vähiten K9 Thunder - eli K9 Moukari -panssarihaupitsihankinnalla, joita tullaan 48 kappaletta Etelä-Koreasta Suomeen sijoittamaan. Toivottavasti voimme tulevaisuudessa käyttää myös lisäoption K9-hankintojen suhteen. Yleisesti ottaen voi sanoa, että tällä vaalikaudella on Maavoimien vuoro, koska Merivoimien ja Ilmavoimien suuret hankinnat, strategiset hankinnat, ovat edessä 2020-luvulla.

Edustaja Tuppurainen kysyi EU-puolustusyhteistyöstä. Sehän on ollut näin yleisesti ottaen pitkälti kriisinhallintaan keskittyvää, mutta ainakin Suomen toiveissa on, että jatkossa pystymme myös kansallisen puolustuksen suorituskykyä kehittämään yhdessä eurooppalaisten kumppaniemme kanssa paremmin, ja erityisesti kyberin ja hybridin osalta on toiveita. Tämä EU-puolustusyhteistyötoiminta ei lähtökohtaisesti tule olemaan päällekkäistä Naton toimintojen kanssa, vaan se tulee olemaan täydentävää. Yksi konkreettinen esimerkki EU:n ja Naton välisestä yhteistyöstä on hiljattain Helsinkiin perustettu hybridiosaamiskeskus.

Edustaja Vähämäen kysymykseen voimme palata budjettiprosessissa.

Edustaja Blomqvistin ja edustaja Pakkasen puheenvuoroihin viitaten totean kansainvälisestä harjoitustoiminnasta, että sitä jatketaan, sitä syvennetään ja ensisijaisena tavoitteena säilyy Suomen puolustuskyvyn kehittäminen. Sama pätee myös kriisinhallintaoperaatioihin, joissa keskitytään hallitusohjelman mukaisesti Suomen puolustuksen kannalta hyödyllisimpiin ja turvallisuuspolitiikan kannalta vaikuttavimpiin operaatioihin.

Edustaja Sarkkinen kysyi Suomen aseviennin vaikutuksesta. Hän mainitsi Saudi-Arabian ja Arabiemiraatit. Ei tietävästi mainittavaa vaikutusta, ei Jemenin sodan suhteenkaan. Suomi vie vastuullisesti puolustusmateriaalia ja itse asiassa voisi viedä enemmänkin. Yleisesti ottaen pyrin puolustusministerinä edistämään mahdollisuuksieni mukaan Suomen, sanotaanko, piskuisen puolustusteollisuuden vastuullista vientiä, koska se on myös meidän sotilaallisen maanpuolustuksemme ja huoltovarmuutemme etu. Me voisimme esimerkiksi ottaa mallia Ruotsista, jolla on vahva oma puolustusteollisuus. Se on tärkeä asia sotilasliittoon kuulumattomalle maalle.

Edustajat Viljanen ja Heinonen kysyivät tästä kyberturvallisuuden koordinaatiosta. Puolustusvaliokunnan esityksen mukaisesti: valtioneuvoston kanslian. Mielestäni tässä tilanteessa on syytä poikkihallinnolliseen ja perusteelliseen arviointiin. Sitä edellyttää kokonaisturvallisuus.

Edustaja Kari jatkoi kertausharjoituksilla kysymisestä. Tämä kertausharjoitusten nostaminen on mahdollista asteittain. Mutta missä suuruusluokassa sen voimme tehdä, siihen voimme palata esimerkiksi puolustusvaliokunnassa tarkemmin.

Kehitysmäärärahoihin en tohdi ollenkaan puuttua, koska ne eivät kulu hallinnonalaani.

Edustajat Mikkonen ja Jarva kysyivät naisten kutsunnoista. Sehän on pitkälti myös kustannuskysymys, mutta se vaatii yhteiskunnallista keskustelua. Mahtaako nousta esimerkik-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

si ensi eduskuntavaalien alla esille? Itse pitäisin sitä hyvänä, että puolueet määrittelisivät kantansa tähänkin kysymykseen.

Edustaja Kanervan esitys siitä, miten kansalliset parlamentit kytkettäisiin EU:n puolustuslottuvuuden kehittämisen yhteyteen: pidän ilman muuta kannatettavana, että kansallisten parlamenttien vaikutusmahdollisuudet turvataan.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Keskustelu keskeytetään. Keskustelua jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Keskustelu keskeytettiin kello 16.02.

Keskustelua jatkettiin kello 22.38.

Puhemies Maria Lohela: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytettyä asiakohdan 3 käsittelyä.

22.38 Sofia Vikman kok: Arvoisa rouva puhemies! Eduskunta jatkaa puolustusvaliokunnan puolustusselontekoa koskevan mietinnön käsittelyä. Olen tyytyväinen selonteon konkreettisiin linjauksiin puolustuksemme vahvistamisesta ja läntisen puolustusyhteistyön tiivistämisestä. Puolustusvaliokunta korostaa mietinnössään muun muassa Puolustusvoimien riittävää resursointia ja kolmen puolustushaaran tasapainoista kehittämistä sekä toimivan viranomaisyhteistyön merkitystä hybridiuhkiin varautumisessa. Olin mukana selonteon parlamentaarisessa seurantaryhmässä ja jaan puolustusvaliokunnan näkemyksen siitä, että kaikki eduskuntapuolueet kattava parlamentaarinen seuranta järjestetään tulevienkin turvallisuutta koskevien selontekojen valmistelussa.

Arvoisa rouva puhemies! Lähialueemme valtiot ovat reagoineet turvallisuusympäristön heikkenemiseen parantamalla puolustusvalmiuttaan ja lisäämällä puolustusmenojaan. Esimerkiksi Ruotsin hallitus on päättänyt asevelvollisuuden osittaisesta palauttamisesta. Vaikka Suomi on viisaasti säilyttänyt puolustuksensa perustana yleisen asevelvollisuuden, on myös meidän panostettava lisää puolustukseen. Selonteon mukaan sotilaallista voimankäyttöä Suomea vastaan tai sillä uhkaamista ei voida sulkea pois. Se tarkoittaa sitä, että kaikissa tilanteissa on huolehdittava Suomen omasta puolustuskyvystä.

Yksi selonteon tärkeimpiä linjauksia liittyykin Puolustusvoimien resursseihin. Puolustusvalmiuden parantamiseen ja puolustushankintoihin osoitettujen ja päätettyjen lisämäärärahojen lisäksi edessä on Ilmavoimien Hornet-kaluston ja Merivoimien alusten suorituskykyjen korvaaminen. Ilma- ja Merivoimien 2020-luvun hankintojen kustannusarvio on jopa yli 10 miljardia euroa. Kyseessä on valtava mutta kansallisen turvallisuuden kannalta aivan välttämätön investointi.

Arvoisa puhemies! Omasta puolustuksestamme huolehtimisen lisäksi toinen keskeinen selonteon linjaus koskee Suomen läntisen puolustusyhteistyön kehittämistä. Selonteon mukaan Venäjä pyrkii vahvistamaan suurvalta-asemaansa ja on ilmaissut tavoitteensa etupiirijakoon perustuvasta turvallisuusrakenteesta. Myös puolustusvaliokunta korostaa puolustusyhteistyön merkitystä. Valiokunnan mietinnön mukaan puolustusyhteistyö vahvistaa Suomen kansainvälistä ja turvallisuuspoliittista asemaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

EU on Suomelle turvallisuuspoliittinen valinta ja arvoyhteisö. Selonteossa linjataan, että Suomi edistää unionin puolustusyhteistyön kehittämistä. Suomella ei ole puolustusliiton turvatakuita, ja siksi on Suomen etu, että Lissabonin sopimuksen keskinäisen avunannon lauseke lisää unionin jäsenmaiden puolustusyhteistyön kehittämismahdollisuuksia. Valiokunnan mietinnön mukaan Britannian pitäminen EU:n turvallisuus- ja puolustusyhteistyön piirissä on tärkeää. Suomen tulee mietinnön mukaan myös olla aktiivisesti määrittelemässä yhteistyöalueita Euroopan puolustusrahastolle, jotta Suomen kansalliselle puolustukselle saadaan konkreettista hyötyä.

Puolustusvaliokunnan mietinnön mukaan Ruotsin kanssa tehtävä puolustusyhteistyö sekä EU:n puolustusulottuvuuden kehittäminen ovat selontekokaudella puolustusyhteistyön kärkihankkeita, joissa Suomen kannattaa olla aktiivisesti mukana. Selonteossa todetaan, että Suomi on sotilasliittoon kuulumaton maa, joka toteuttaa käytännönläheistä kumppanuutta Naton kanssa ja ylläpitää mahdollisuutta hakea Nato-jäsenyyttä. Suomen on omaksi edukseen pyrittävä pitämään tämä ovi auki.

Arvoisa rouva puhemies! Puolustusselonteko viitoittaa Suomen puolustuksen tulevaisuutta yhä vaikeammin ennakoitavassa turvallisuustilanteessa. Tärkeä viesti on, että maailma on muuttunut ja muuttuu jatkossakin nopeasti ja että Suomi varautuu tähän vahvistamalla omaa puolustustaan ja pitämällä huolta riittävistä turvallisuuteen kohdistuvista määrärahoista. Suorituskykyjen heikentämiseen meillä ei ole varaa.

22.43 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät kansanedustajat! Alkuun hieman haluan kyllä kritisoida tätä järjestelyä, miten näinkin tärkeää asiaa eduskunnan täysistunnossa käsitellään. Päivällä aikaa oli tuolle nopeatempoiselle keskustelulle ja vain muutamalle puheenvuorolle. Nyt kello on jo kohta lähestymässä tämän päivän loppua ja salissa vain muutamia kansanedustajia. Tekisi mieleni pyytää tämän asian siirtämistä seuraavaan täysistuntoon, sellaiseen, että olisimme paikalla ja voisimme käydä keskustelua tästä hieman toisenlaiseen aikaan, mutta en sitä nyt kuitenkaan tee.

Meillä kolmen selonteon malli turvallisuudessa nopeasti muuttuneessa turvallisuustilanteessa on minun mielestäni hyvin perusteltu. Meillä ensin tehtiin sisäisen turvallisuuden selonteko, sitten ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko ja nyt ensimmäistä kertaa tämä puolustusselonteko, jonka keskeisenä innoittajana taikka pontimena oli se, että meillä on edessä niin merkittäviä uudistustarpeita mutta myös materiaalihankintoja Puolustusvoimiin.

Parlamentaarinen seuranta näissä on toiminut sisäisen turvallisuuden selontekoa lukuun ottamatta. Pidän tärkeänä, että jatkossa, jos hallitusohjelmaneuvoittelussa päädytään tällaiseen rakenteeseen, mitä itse pidän kannatettavana, että me teemme nämä turvallisuuden selonteot tällä kolmella rakenteella, niillä olisi mielellään yhtenevä parlamentaarinen seurantaryhmä, joka kokonaisuutta seuraisi.

Tätä asiaa on eduskunnassa käsitelty pitkään. Tämä on lähes puolentoista vuoden työ kaiken kaikkiaan, puolustusvaliokunnassa sata asiantuntijaa, kokouksia valtava määrä myös lausunnonantovaliokunnissa, ja sen takia olisin toivonut, että tämä asia olisi saanut hieman paremman käsittelyajankohdan eduskunnassa.

Edustaja, valiokunnan puheenjohtaja, ministeri Kanerva kertoi varsin laajasti päivällä esittelypuheenvuorossaan tämän kokonaisuuden tekemisestä. Se on tapahtunut hyvällä yhteistyöllä. Kiitosta annoin silloin myös tuossa debatissa ministeri Niinistölle, jonka johdolla on nopeasti reagoitu tähän muuttuneeseen turvallisuustilanteeseen kaikilla tasoilla.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

Meidän Puolustusvoimillammehan on nykyään neljä tehtävää: sotilaallinen puolustaminen, viranomaisapu, kansainvälinen avunanto ja avun vastaanottaminen ja sitten kansainvälinen kriisinhallinta. Meidän on tärkeää huolehtia siitä, että meillä on resurssit kunnossa, me tarvitsemme materiaalia, ja tätä työtä on nyt tehty eteenpäin. Pidän hyvänä sitä, että meillä oikeastaan vasemmistoliittoa lukuun ottamatta on eduskunnassa kaikissa puolueissa hyvin yhtenevä näkemys siitä, että näissä resursseissa pitää edetä määrätietoisesti — Laivue 2020, HX eli Hornetien korvaava hanke, jossa nyt linjataan tässä selonteossa se, että me haluamme eduskuntana varmistaa sen, että poistuvien Hornetien suorituskyky korvataan täysimääräisesti. Määrästä ja muusta sitten tehdään myöhemmin ratkaisuja, puhumattakaan koneen merkistä.

Maavoimat on myös tärkeän kehittämisen kohteena. K9 Thunderit ovat tulleet sinne — tai ensimmäiset — ja se hankinta etenee. Mutta siellä on myös edessä merkittäviä kalustousimisia, muun muassa rynnäkkökiväärien osalta.

Toimintaresurssien rinnalla myös toimintakyvyn ja -oikeuksien pitää olla oikealla tasolla, ja niitäkin on päivitetty ministeri Niinistön aikakaudella. Kertausharjoitusmäärät on nostettu nyt sille tasolle, missä ne vähimmillään pitää olla, mutta lisäystarvetta on. Vapaaehtoisen maanpuolustuksen määrärahoista puhuimme tänään ja myös maanpuolustustahdosta, jonka haluan nostaa siinä mielessä nyt esille myös tässä keskustelussa, että puolustusvaliokunta poiketen esimerkiksi puolustusministeriöstä ja Puolustusvoimista nosti esille myös asiantuntijakuulemisessa esille tulleen asian siitä, voiko sillä olla vaikutusta laskeeseen maanpuolustustahtoon, että kaikki eivät kokisikaan tätä maata enää puolustamisen arvoiseksi. Tietynlaisesta kansakunnan eheydestä me kannoimme huolta ja haluamme, että sitä selvitetään.

Kyberkoordinaatio on keskeisen tärkeä asia. Meidän pitää etsiä vahvempaa koordinaatiota esimerkiksi valtioneuvoston kansliaan. Tuossa debatissa toin esille esimerkiksi sen, että jos meidän raideliikennettämme, raiteita, vastaan hyökkää ulkomailta esimerkiksi hävittäjillä, niin silloin Suomen puolustusvoimat lähettää hävittäjät vastaamaan tähän uhkaan, mutta jos tuo hyökkäys tapahtuukin tietoverkkoja käyttämällä, sähköverkon lamauttamisella tai muulla, niin silloin vastuu onkin toisilla tekijöillä.

Arvoisa puhemies! Aivan lyhyesti loppuun kansainvälisestä yhteistyöstä: Pidän myönteisenä sitä, että Ruotsin kanssa yhteistyössä ollaan valmiita etenemään reippain askelin. EU-yhteistyö on tärkeä. Esimerkiksi meidän kaltaisellemme maalle, joka ei kuulu sotilasliittoon, on tärkeää, että me etenemme näissä hankkeissa mieluummin suunnannäyttäjinä kuin seuraajina niin, että esimerkiksi Lissabonin sopimuksen turvatakuuta tulkitaan mahdollisimman laveasti. Nato-kumppanuudessa olemme ottaneet sen pisimmälle menevän kumppanuuden asteen, kiitos siitä. Se on meille tärkeä. Tietysti keskusteluyhteys pitää pitää yllä myös muihin valtioihin Venäjä mukaan lukien esimerkiksi Itämeren tapahtumien vakauden säilyttämiseksi.

22.50 Lea Mäkipää uv: Arvoisa puhemies! Kuten hallitusohjelmassa on linjattu, puolustusselonteko on laadittu erillisenä kokonaisuutena, missä määritellään puolustuspoliittiset linjaukset puolustuksen ylläpidolle, kehittämiselle ja käytölle.

Mietinnössä todetaan, että Suomen sotilaallinen toimintaympäristö on muuttunut. Sotilaallinen toiminta ja sotilaalliset jännitteet Itämeren alueella ovat lisääntyneet. Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan päämääränä on kuitenkin ehkäistä Suomen joutuminen sotilaallisen konfliktin osapuoleksi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

Suomen puolustus perustuu kansalliseen puolustusratkaisuun, siis yleiseen asevelvollisuuteen ja sotilasliittoon kuulumattomuuteen. Kuten jo päivälläkin mainittiin, niin sodan ajan joukkoja nostetaan 280 000 sotilaaseen. Valmiuden ylläpitoon ja kehittämiseen esitetään runsaat 50 miljoonaa euroa vuodessa. Tätä summaa käytetään materiaalsen valmiuden kohottamiseen sekä joukkojen kouluttamiseen, mikä koskettaa niin Puolustusvoimien henkilökuntaa kuin valmiusyksikössä palvelevia varusmiehiä.

Tärkeitä lakimuutoksia ovat esimerkiksi aluevalvontalaki ja myös kansainvälisen avun antamisen ja vastaanottamisen mahdollistava lainsäädäntö.

Mietinnössä kannamme huolta Puolustusvoimien ammattisotilaiden ja siviilihenkilöiden jaksamisesta. Samat henkilöt vastaavat niin varusmiesten kuin reserviläisten kouluttamisesta ilman että koulutusjaksojen väliin jää riittävästi aikaa lepoon ja asioiden suunnitteluun.

Suomen puolustus on poikkeuksellisessa tilanteessa 2020-luvulla, kun Merivoimien kuusi alusta saavuttaa elinkaarensa määränpään ja samoin Hornet-hävittäjäkalusto. Puolustusvaliokunnan mielestä onkin selvää, että strategisten hankkeiden toteuttaminen on välttämätöntä maanpuolustuksen kokonaisuuden kehittämisen kannalta.

Puolustusyhteistyötä tehdään Naton ja EU:n kanssa, ja ennen kaikkea kahdenvälisessä yhteistyössä Ruotsilla on erityisasema. Puolustusvaliokunta pitää Yhdysvaltoja Ruotsin ohella keskeisenä kumppanina puolustuspolitiikan sotilaallisen suorituskyvyn kehittämisen sekä kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan osallistumisen kannalta. Suomi osallistuu sotilaalliseen kriisinhallintaan noin 500 sotilaan panostuksella, muun muassa vuoden 2018 loppuun Irakissa koulutus- ja neuvontatehtävissä sadalla sotilaalla. Suomi osallistuu siis EU:n, Naton ja YK:n operaatioihin sekä rauhanturvakoulutukseen. Osallistuminen kansainväliseen kriisinhallintatoimintaan on keskeinen osa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa.

Suomella on hyvät edellytykset vastata hybridiuhkiin. Hallitusohjelmassa mainitaan yhtenä painopistealueena hybridivaikuttamisen torjuminen. Suomessa on jo vakiintuneina käytäntöinä sellaisia järjestelyitä, joita monissa maissa saatetaan joutua luomaan alusta alkaen uudelleen. Hybridiuhat eivät ole pelkästään sotilaallisia: esimerkkejä hybridiuhkista ovat verkkopropaganda, verkkovakoilu, tiedon sabotointi, kyberhyökkäykset kriittiseen infraan sekä informaatiovaikuttaminen. Julkisuudessa on ollut myös sellaisia hybridiuhkia kuin Krimin valtauksessa käytetyt tunnuksettomat sotilaat eli vihreät miehet ja Isisin sisäsisota. Suomalaisen yhteiskunnan kriisinsieto syntyy yhteistyössä, ja varautumiseen kuuluu oleellisesti viranomaisten, kansalaisyhteiskunnan sekä elinkeinoelämän tiivis yhteydenpito ja valmistautuminen. On tärkeää, että hybridiuhkiin kyetään vastaamaan myös yksilötasolla.

Arvoisa puhemies! Lopuksi: Sotilaallisella huoltovarmuudella turvataan Puolustusvoimien kriittisten järjestelmien toimintakyky yhteiskunnan häiriötilanteissa. Tärkeä osa puolustuskykyämme on varmistaa käyttökuntoisen materiaalin ja palveluiden toimittaminen oikeaan aikaan ja paikkaan mahdollisia sotilasoperaatioita varten. Kuten puolustusvaliokuntakin on korostanut, Suomella on oltava tarvittava teollinen ja teknologinen osaaminen kriittisten järjestelmien ylläpitämiseksi. Myös energia-, elintarvike- ja terveystuotannon huoltovarmuudella on tärkeä merkitys väestön toimeentulon ja talouselämän toiminnan ylläpitämiseksi mahdollisissa kriisitilanteissa. Vaikka energian saatavuus on nyt hyvä, aina pitäisi varautua alueen mahdollisiin toimintaympäristön muutoksiin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

22.55 Sirpa Paatero sd: Arvoisa rouva puhemies! Selonteko on valmisteltu parlamentaarisen työryhmän tukemana, ja toive on, että tulevaisuudessa, jos ja kun oletettavaa on, että nämä kolme erillistä selontekoa valmistellaan, eli ulkopoliittinen, sisäpoliittinen ja puolustuspoliittinen, niin niissä olisi kaikissa parlamentaarinen valmistelu, niiden taso olisi samanlainen ja kaikissa olisi sama tilannekuva. Tästä oli pientä haastetta, sillä aina tilanteet kerkeävät muuttua ja nytten tässä prosessin aikana tapahtui brexit elikkä äänestys Britanniassa, USA:ssa tapahtui presidentinvaihdos, joka muutti turvallisuuspoliittista tilannetta myöskin aika lailla. Toisaalta myöskin Euroopan unionin puolella tuli puolustusyhteistyöhön lisää vahvuutta pelkästään jo tämän meidän selonteon käsittelyn aikana. Sen takia ollaan kirjoitettu yksi ainoa ponsi tähän valiokunnan puolelta ja se vahvistaa tahtotilaa parlamentaarista valmistelusta myös tulevaisuudessa. Mietintö on mielestäni siltä osin hyvä, että se menee jopa syvemmälle muutamissa asioissa, vaikkapa Ruotsi-yhteistyössä ja hybridi- ja kyberpuolella, kuin se varsinainen selonteko, elikkä teimme syvempää perehtymistä näihin kohtiin.

Tässä koko suomalaisen yhteiskunnan keskustelussa turvallisuuspolitiikasta pitäisi erittäin paljon kiinnittää huomiota siihen, että meillä pitää olla laaja yhteisymmärrys ja kansalaiskeskustelu tässä aiheessa. Ensisijainen tavoite tulee olla se, että Suomi pysyy kaikkien näitten konfliktien ulkopuolella ja että Suomen alueita ei käytetä muiden maiden vihamieliseen käyttöön tai kauttakulkuun muita maita vihamielisesti kohdistaen.

Yhtenä testinä siihen, että Suomen kansa pysyy tässä mukana, on maanpuolustustahto, jota maanpuolustuksen tiedotuksen suunnittelukunta aina vuosittain testaa, ja hälyttävää on ollut nyt, että maanpuolustustahto kaikkien suomalaisten osalta on vähentynyt. Siihen on nähty joitakin syitä, joista tämä kahtiajakautuminen, että toisilla menee Suomessa paremmin kuin aikaisemmin ja toisilla paljon huonommin kuin aikaisemmin, on nähtävästi yksi selittävä syy siihen, että kaikki eivät koe tätä maata enää oman näkökulmansa puolelta puolustamisen arvoiseksi. Näin ei pidä olla, vaan sen takia tämän meidän yhteisen kansakuntamme pitää olla kaikkien kokemuksessa samanlainen.

Toinen näkökulma tähän on se kriisinsietokyky, joku nimittää sitä resilienssiksi, elikkä meillä pitää olla riittävän vahva yhteiskunta, jolloinka voidaan eri toiminnoilla vastata erilaisiin kriiseihin ja konflikteihin, mitä täällä tapahtuu.

Tässä suomalaisessa puolustuksessa lähtökohta on tietysti itsenäisyyden ja alueellisen koskemattomuuden puolustaminen, yleinen asevelvollisuus ja sotilaallinen liittoutumattomuus. Nämä kaikki lukevat myöskin täällä, liittoutumattomuus erityisesti. Meillä tärkeinä keinoina ovat tietysti rauhantahtoinen ja aktiivinen ulkopoliittikka, jossa toivoisin yhä edelleen aktiivisuutta muun muassa YK-järjestöjen käyttämiseen, ja meidän maineemme rauhanturvaamisessa mutta myöskin toisaalta rauhansovitteluissa ja -neuvotteluissa. Uskottavaa puolustusta tullaan tässä tulevina vuosina vahvistamaan niin sodanajan joukkojen osalta kuin myöskin investointien osalta. Meillä pitää olla mahdollisuus, johon lakia tehtiin, ottaa myöskin apua kriisitilanteissa. Meillä ei saa antaa omia alueitamme muiden käyttöön ja meidän vahvat kumppanuutemme erityisesti Ruotsin kanssa, meidän harjoitusyhteistyömme Naton kanssa ja monien muidenkin EU-maiden kanssa ovat ne keinot, millä Suomen puolustusta varmaankin voidaan vahvistaa.

Nyt tähän on kirjattu lupaukset investointitason nostoon vuodesta 2021 eteenpäin, 150 miljoonaa, ja toisaalta valmiuden parantamiseen, 55 miljoonaa, jo ensi vuodesta, ja niillä toivottavasti tämä taso saadaan. Sitten kun siirrytään isompiin hankintoihin, elikkä Laivue 2020, joka on jo nyt osittain meneillään, mutta erityisesti siinä kohtaa, kun siirrytään HX-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

hankkeiden elikkä Hornetien korvaukseen, tulee huomioida se, että tässä mietinnössä kirjattiin erityisesti, että tässä ei linjata, kuinka paljon niitä lentokoneita tulee hankkia, eikä myöskään linjattu, mikä on se määrä euroja, mitä käytetään, eikä myöskään sitä, millä keinoilla niitä rahoitetaan. Sen takia täällä on myöskin heitetty tämä ajatus puolustusverosta mahdolliseksi käyttää.

Koko kansa on velvollinen osallistumaan puolustukseen tai avustamaan siinä. Tästä on varmaankin erilaisia versioita tulevaisuuteen, pitäisikö koululaisille olla enemmän kansalaistaitoa tältä osuudelta. Joskus olen heittänyt itse ajatuksen, että pitäisikö kaikille olla esimerkiksi kuukauden tai muutaman kuukauden kurssi, mitenkä varaudutaan erilaisiin kriisitilanteisiin ja niiden tukemiseen, mutta näitä tulevaisuudessa varmaan viedään eteenpäin. — Kiitos.

23.01 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Puolustuselonteko tulee todella aikaan, jolloin sille on tarvetta. Puolustuselonteon valmistelussa on tehty erittäin huolellista työtä, ja puolustusvaliokuntaa täytyy kiittää siitä huolellisesta ja ennen kaikkea perusteellisesta työstä mietintöä tehtäessä. Kun katsoo tuota asiantuntijalistaa, mitä puolustusvaliokunta on kuullut, ja aivan kuten valiokunnan korkeasti arvostamani puheenjohtaja Ilkka Kanerva omassa puheenvuorossaan kuvasi, niin puolustusvaliokunnalle täytyy antaa kyllä täyden kympin kiitokset erittäin hyvästä työstä.

Tilanne Suomen ympäristössä on muuttunut viime aikoina hyvin nopeasti. Kuka olisi uskonut viisi vuotta sitten, missä tilanteessa olemme nyt. Mutta tähänkin tilanteeseen meidän pitää sopeutua. Suomi on turvallinen maa ja sellaisena se meidän tulee pitää, ja kaikki nämä asiat ovat meidän omissa käsissä. Tämä turvallinen tilanne, rauhallinen tilanne tässä maassa on ansaittava joka päivä. Tässä asiassa ei voi lomapäiviä ja vapaapäiviä pitää.

Selonteon valmistelu on tehty todellakin perusteellisesti ja huolellisesti ja otettu huomioon kaikki ne tiedossa olevat uhkakuvat, mitkä Suomella oman maan puolustamisessa ovat mahdollisia. Olemme Euroopan unionin jäseniä, ja Euroopan unioni on meille tärkeä turvallisuusyhteisö. Sitä kautta saamme turvatakeet, niin että jos joku hätätilanne meihin iskee, saamme sieltä muilta jäsenmailta apua, ja tietenkin myös päinvastoin: jos joku joutuu ongelmiin, niin me autamme toki voimiemme mukaan.

Tämän selonteon tärkeä viesti on se, että Suomi pitää nämä meidän puolustuksemme kannalta tärkeät kivijalat edelleen voimassa: Koko maata puolustetaan sen jokaisella neliöllä. Sitten meillä on yleinen asevelvollisuus, joka ylläpidetään edelleen vahvana ja tehokkaana. Ja sitten uskottava puolustus luodaan sitä kautta, että meillä on riittävän hyvä kalusto Puolustusvoimien tarpeisiin, niin että maata pystytään aidosti puolustamaan niin maalla, merellä kuin ilmassakin.

Kaiken tämän päälle tulee tietenkin maanpuolustustahto. Vaikka meillä nämä aineelliset asiat olisivat kuinka hyvässä kunnossa, siitä huolimatta jos meillä ei ole tahtoa puolustaa tätä maata, niin aika paljon silloin meiltä puuttuisi. Mutta kuten tiedämme, esimerkiksi meidän nuorten keskuudessa maanpuolustustahto on aivan vankkumaton. Tässä asiassa suomalaiset ovat äärimmäisen yksimielisiä, ja se on todella erittäin tärkeä asia Suomelle.

Suomen ympärillä on tilanne muuttunut, niin kuin sanoin, ja yksi suurimmista uhkista tällä hetkellä ovat nämä hybridiuhat. Tänä päivänä käsitteimme aluevalvontalakia, jossa nousivat esille nämä tunnuksettomat sotilaat, ja se on yksi uusi uhka, mikä maailmalla on noussut viime vuosina esille. Suomi on tähänkin valmistautunut, ottanut huomioon nämä uhkat. Tärkeää on kuitenkin, että kaikki nämä alueet saadaan kuntoon, ja Suomen puolus-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

tuksen kannalta on äärimmäisen tärkeää, että saamme tämän tiedustelulainsäädännön ajan tasalle. Se on sellainen asia, josta ei Suomen pidä tinkiä, ei yhtään. Uskon, että eduskunta on tässä tulevassa käsittelyssä sitten alkavalla syyskaudella erittäin nopea ja tehokas.

Hybriduhat ovat ympärillämme kasvaneet, ja ne on arvioitu tässä selonteossa mielestäni erittäin hyvin. Uudet tilanteet vaativat sen, että jokaiseen uuteen uhkaan on reagoitava nopeasti. Siinä näkyy se, että esimerkiksi armeija on oman valmiuden kohottamiseen antanut lisämäärärahaa, esimerkiksi entiseen aikaanhan oli niin, että kertausharjoituksiin kutsumisaika oli todella pitkä, mutta nyt voidaan tarvittaessa kutsua hyvinkin nopeasti, niin että puolustuksen tasoa voidaan hetkessä nostaa ilman että tulee pitkiä lain vaatimia odotusaikoja.

Kalustohankinnat tukevat tätä tavoitetta myös. Armeijan liikkuvuutta on parannettu, viestiyhteyksiä on parannettu ja kaikenlaista tietoliikenteeseen liittyvää kalustoa on tähän maahan hankittu lisää. Se on erittäin arvokasta.

Muistan kun eräässä puolustuspoliittisessa keskustelussa puhuttiin siitä, mikä on paras tapa puolustaa maata. Siellä verrattiin ammattiarmeijaa sitten tähän Suomen järjestelmään. Muuan viisas talouselämän edustaja sanoi hyvin, että onko sillä väliä, onko siellä teknistä laitetta käyttämässä, vaikka nyt esimerkiksi viestiliikennevälinettä käyttämässä, värvätty ylikersantti, joka varmasti hommansa osaa, vai peräti nokialainen huippualan tietokoneinsinööri, joka varmaan on myös oman alansa huippuasiantuntija. Elikkä tämä kuvaa sitä hyvin, miten Suomen järjestelmä antaa mahdollisuuden käyttää ihmisten kykyjä parhaalla tavalla hyväksi.

Arvoisa puhemies! Lopuksi vielä se, että huoltovarmuus on tärkeä asia, joka meidän on koko ajan pidettävä mielessä. Armeija marssii vatsallaan, niin kuin vanha sanonta kuuluu.

Ja viimeiseksi, arvoisa puhemies, Urho Kaleva Kekkonen sanoi aikanaan — ja se on Suomen kannalta tärkeä viisaus: pidetään ne ystävät aina lähellä ja vihamiehet mahdollisimman kaukana. [Timo Heinonen: Se oli hyvä puhe!]

23.07 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan selkeä päämäärä on ehkäistä Suomen joutuminen sotilaallisen konfliktin osapuoleksi.

Toimintaympäristö on muuttunut viime vuosina erittäin nopeasti, ja samalla sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden välinen rajanveto on tullut entistä vaikeammaksi. Tällöin kyse on kokonaisturvallisuudesta, jonka johtaminen ja varmistaminen edellyttää eri viranomaisten keskinäistä yhteistyötä ja toimivaltasuhteiden tarkastelua. Valtion kriisinsietokykyä ei ole tarkasteltu riittävästi kokonaisuutena. Tähän puutteeseen tulee kiinnittää huomiota ja arvioida yhteiskuntamme kriisinsietokykyä systemaattisesti.

Turvallisuusselonteko kattaa ulko- ja turvallisuuspolitiikan tarkastelun ensi vuosikymmenen puoliväliin eli kahdeksan vuoden päähän. Nykytilanteessa kahdeksan vuotta on erittäin pitkä aika. Valiokunta onkin kiinnittänyt huomiota siihen, että vaikka Suomeen ei juuri nyt kohdistu uhkaa, on silti tarpeellista kehittää toimintaa siten, että uhkakuviin kyetään vastaamaan aiempaa nopeammin. Tästä esimerkkejä ovat reserviläisten aiempaa nopeampi palvelukseen kaskeminen sekä varusmiesten kouluttaminen valmiustehtäviin.

Arvoisa puhemies! Vaikka taloudellinen tilanne on ollut haastava, ovat Puolustusvoimat ja muut viranomaiset kyenneet suoriutumaan tehtävistään. Kuten selonteossa todetaan, on jatkossa huolehdittava siitä, että taloudellisesta tilanteesta riippumatta viranomaisille annetaan riittävät resurssit maamme turvallisuuden takaamiseksi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

23.09 Kauko Juhantalo kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kuten päivällä lausuin, olin runsas 10 vuotta sitten puolustusvaliokunnan puheenjohtajana johtamassa tätä samaa selonteon tekoa, ja nämä keskeiset elementit, jotka siihen liittyivät silloin, ovat tässäkin hyvin keskeisessä osassa. Mainitsen nimenomaan maan itsenäisen puolustamisen ja asevelvollisuusarmeijan ja koko maan alueen puolustamisen. Ne ovat tässä ne keskeiset sisällöt.

Mutta vaikka nämä perusteet ovat samat, kyllä tämä puolustusselonteko on mehevämpi. Se on enemmän uusia asioita huomioon ottava ja sikäli erittäin hyvin laadittu ja melkein sata asiantuntijaa kuullut. Siihen voi helposti olla mieltymässä. Ja yhdyn mielelläni muun muassa edustaja Paateron edellä lausuttuihin hyvin asiantunteviin käsityksiin tästä puolustusselonteon sisällöstä.

Mitä sen laatimiseen tulee, niin liityn myös siihen valiokunnan arvosteluun siitä, että meillä on jonkinlainen sekamelska nyt näissä selonteissa, niiden järjestyksissä. Kun sisäisen turvallisuuden selonteko tehtiin, siihen ei liittynyt parlamentaarista valvontaa. Ja aivan oikein, valiokunnan mielestä oikea järjestys on se, että ensin on ulko- ja turvallisuuspoliittinen, sitten nämä muut kolme, siinä järjestyksessä, ehkä puolustusselonteko ja sitten sisäisen turvallisuuden selonteko ja niissä parlamentaarinen valvonta. Se antaa jatkuvuuden, jatkuvan seurannan ja asian hallitsemisen.

Keskeistä on myös se, että tässä ovat selkiytyneesti esillä mielipiteet ja hyvät kannanotot suhteistamme Venäjälle, Yhdysvaltoihin, Natoon, EU:hun ja Pohjoismaihin, erityisesti Ruotsiin. Ruotsin yhteistyö alkoi jo silloin yli 10 vuotta sitten lähinnä merivartion toiminnan kautta ja Ilmavoimien kautta. [Puhemies koputtaa] Mutta tämä on oikea linja, mikä tässä on esillä.

23.11 Marisanna Jarva kesk: Arvoisa puhemies! Käsittelemme tosiaan hallituksen puolustusselontekoa ja tätä puolustusvaliokunnan mietintöä, jonka saimme valmiiksi hyvässä yhteistyön hengessä valiokunnassa.

On todella tärkeää, että kansallisesti pidämme kiinni niin sanotusti peruspalikoista puolustuspolitiikassamme eli pidämme kiinni tästä yleisestä asevelvollisuudesta, josta Suomi on ollut hyvin tunnettu jo aikaisemmin. Olemme myös eläneet ajan, jolloin Suomea on myös hieman arvosteltu siitä, että tämä nyt olisi tämmöinen menneen maailman ilmiö ja järjestelmä. Mutta sitten kun olemme huomanneet, että maailmassa on tiettyä epävakautta tullut ja turvallisuuspoliittinen ilmapiiri on kiristynyt, niin yhtäkkiä Suomi on ollutkin tämmöinen malliesimerkkimaa siitä, miten hyvin me olemme pystyneet järjestämään oman itsenäisen ja kansallisen puolustuksemme, kattavasti kouluttamaan sotilaalliset valmiudet meidän kansalaisille.

Myös sitten tämä aktiivinen vapaaehtoinen maanpuolustustoiminta on ollut semmoinen tärkeä kivijalka, mistä haluamme pitää edelleen kiinni. On myös tärkeää tuoda esiin tämä valiokunnan huomio, että näiden resurssien vapaaehtoisen maanpuolustustoiminnan turvaamiseksi nykyisellään ja myös kehittämiseksi tulisi nyt hallituksen noudattaa tätä omaa linjaustaan ja myös että valtiovarainministeriö jatkossa ei tulisi tätä leikkausta esittämään vuosittain ennen eduskunnan budjettikäsittelyä vaan nämä määrärahat vapaaehtoiselle maanpuolustustyölle turvataan.

Näkisin, että on pikemminkin tarvetta lisätä näitä resursseja jatkossa. Perustelen tätä sillä, että tutkimuksissa on tuotu selvästi esiin, että suomalaiset ja erityisesti naishenkilöt eivät koe nyt riittävän hyväksi omia taitojaan toimia tämmöisissä kriisitilanteissa ja poikkeusolosuhteissa, ja sen takia näitä valmiuksia tulisikin parantaa. Tähän aiheeseen tullaan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

varmasti palaamaan tarkemmin vielä tässä yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden strategiassa, joka päivitetään syksyllä. Siinä tähän aiheeseen tullaan varmaan ottamaan paremmin kantaa, ja esitänkin jo tässä vaiheessa, ettei unohdu, että toivoisin, että puolustusvaliokunta pitäisi tästä aiheesta avoimen kuulemisen. Meillä ei ole vielä ollut tällä hallituskaudella avoimia kuulemisia. Tämä olisi erittäin hyvä aihe koota laajemmin kuultavia ja käydä laajempaa yhteiskunnallista keskustelua siitä, miten me pidämme näistä yhteiskunnan turvallisuustaidoista huolta myös kansalaistasolla. Niin viranomaistasolla kuin yritys- ja järjestötasolla tämä yhteistyö on hyvällä tasolla, mutta kansalaistasolla meillä on tässä hieman tekemistä.

Avaan hieman sitä ajatusmallia, mitä olemme tässä nostaneet myös valiokuntatasolla keskustelussa esiin:

Tässä puolustustaitojen ja sotilaallisten taitojen koulutuksessa on usein nostettu esiin, että kutsunnat pitäisi laajentaa koko ikäluokalle ja myös naisille velvoittavaksi. Ajatus on sinänsä ihan hyvä avaus keskusteluun, mutta myös omasta kokemuksestani tiedän, että kutsunnat eivät anna minkäänlaisia valmiuksia mihinkään toimintaan, eivät kouluta millään tavalla, vaan siinä on kyse nimenomaan kartoittaa, minkälaisen varusmiespalveluksen haluaa ja mihin voidaan sijoittaa sitten, kun varusmiespalvelukseen lähtee, ja ylipäänsä onko itsellä kykyjä ja todellinen halu lähteä sinne koulutukseen. Se ei sinänsä ole tavoiteltavaa, että me houkuttelisimme suurempaa ikäluokkaa ja naisia palvelukseen, koska meillä ei ole tarjota heille tällä hetkellä tiloja. Tällaista suunnitelmaa ei ole, että prikaatien määrää kasvatettaisiin tai sodanajan joukkoja lisättäisiin. Eli sotilaitten määrää ei ole tarkoitus lisätä nykyisestään.

En näe, että tämä on tarkoituksenmukainen pelkästään tasa-arvokysymyksenä, vaan näitä taitoja pitäisi aidosti lisätä koko ikäluokalle jo ennen varusmiespalvelusta. Tämä olisi hyvin loogista ja helposti järjestettävissä jo oppilaitosvaiheessa. Esimerkiksi viimeistään toisella asteella voitaisiin järjestää tällainen poikkeusoloihin, kriisitilanteisiin valmentava koulutus, jossa nämä taidot tulisivat jo käsiteltyä osana koulutyötä luonnollisesti. Tätä työtä tehdään jo osin, esimerkiksi joissain lukioissa järjestetään tällaisia turvakursseja maanpuolustusjärjestöjen toimesta, ja tätä toimintaa olisi mahdollista laajentaa, ja tälle on myös kovasti kysyntää. Nämä paikat yleensä täyttyvät hyvin nopeasti. Olisi tärkeää, että se olisi tarjolla kaikille. Näkisin sen jopa niin kuin ihan velvollisuutena, että meidän julkinen sektori, valtio huolehtisi siitä, että kaikille kansalaisille tarjotaan tiettyssä ikävaiheessa tämä koulutus, koska meidän perustuslain mukaan jokaisella suomalaisella on velvollisuus puolustaa maata tarvittaessa. Mutta tällä hetkellä me emme tarjoa tähän valmiuksia kaikille, ja näkisin, että tämä on yhteinen [Puhemies koputtaa] keskustelunaihe ja kehittämiskohde, ei pelkästään mikään puoluepoliittinen kysymys. Toivon, että tässä asiassa edetään.

23.17 Sofia Vikman kok: Arvoisa rouva puhemies! Maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunta MTS:n viimeisimmän mielipidetutkimuksen mukaan maanpuolustustahto on heikentynyt etenkin nuorten kansalaisten kohdalla. Yhdestä mittaustuloksesta ei tietenkään vielä pidä vetää liian pitkälle meneviä johtopäätöksiä. Maanpuolustustahdon tärkeä merkitys huomioiden on kuitenkin hyvä ja oikein, että puolustusvaliokunta on nostanut tämän asian ansiokkaasti esille myös mietinnössään.

Uskottavan puolustuksemme kannalta on oleellista se, että Suomi on jatkossakin sellainen maa, jota jokainen kansalainen tahtoo puolustaa. Esimerkiksi nuorten pääseminen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

kiinni koulutukseen ja työelämään vaikuttaa osaltaan siihen, että oma maa koetaan puolustamisen arvoiseksi.

Maanpuolustustahtoa ylläpidetään muun muassa laadukkaalla varusmies- ja reserviläiskoulutuksella sekä vapaaehtoisella maanpuolustustyöllä. Oleellista on nyt tulevaisuutta varten kartoittaa kaikki muutkin mahdolliset keinot maanpuolustustahdon ylläpitämiseen ja kiinnittää tähän asiaan vakavaa huomiota erityisesti nuorten kohdalla.

23.19 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Juhantalo tuossa aiemmin pohti tätä selontekojen järjestystä ja rakennetta ja oli hyvin samoilla ajatuksilla liikkeellä kuin me puolustusvaliokunnassakin. Tämä turvallisuuden kokonaisuus on tänä päivänä hyvin toisiinsa nivoutunut, ja ovat jopa jotkut tuoneet esille sitäkin, tarvitaanko kolme erillistä selontekoa. Me kuitenkin olemme päätyneet siihen, että tämä on ollut hyvä rakenne sen takia, että niissä on kuitenkin tiettyjä elementtejä, jotka ovat toisistaan erillään, vaikka toisaalta sitten ulkoinen ja sisäinen turvallisuus tänä päivänä menevät entistä enempi toistensa kanssa lomitusten, ja tuo yhteinen seurantaryhmä, parlamentaarinen seurantaryhmä, olisi sitten se, millä tietyllä tavalla tämä koko asia sitten nivottaisiin sinisellä langalla yhteen.

Vapaaehtoisen maanpuolustustyön määrärahat ovat nousseet keskustelussa esille, ja valiokunnassa olemme pitäneet välttämättömänä sitä, että niitä ei enää tällä tavalla teatralisesti leikata ja eduskunnassa palauteta vaan ne pidetään oikealla tasolla jo valtiovarainministeriön esityksestä lähtien.

Tässä MTS:n puheenjohtaja, edustaja Vikman, puhui tästä maanpuolustustahdosta. Kyllä siinä tietysti se kansakunnan eheys, että jokainen tuntee Suomen puolustamisen arvoiseksi, on tärkeä mutta myös se, että meillä on hyvä, toimiva varusmieskoulutus, ja toisaalta se, että meidän Puolustusvoimat on uskottava. Sellaisessa tilanteessa kuin ehkä nyt, vaikka ei suoranaista sodan uhkaa tietenkään meillä ole, kun kuitenkin maailman turvallisuuspoliittinen tilanne on jännittyneempi, niin silloin tietyllä tavalla myös sen kriisin mahdollisuus tulee ehkä ajatuksissa lähemmäksi ja silloin saattaa tulla niitä tunteita, olenko lopulta kuitenkin valmis. Näihin pitää etsiä vastauksia, ja toivon, että MTS edustaja Vikmanin johdolla myös pohtii sitä, mitkä ovat niitä taustatekijöitä, [Puhemies koputtaa] jotka tähän maanpuolustustahtoon ovat alentavasti vaikuttaneet.

23.21 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Teknisen kaluston huoltovarmuudella on merkittävä rooli siinä, miten yhteiskunta selviää kriisistä. Maassa on oltava valmiudet huoltaa tekninen kalusto itse. Tämän merkitys kasvaa tekniikan kehittyessä. Kehittyneemmät järjestelmät asettavat myös huollolle uusia vaatimuksia. On tärkeää, että suomalainen teollisuus pidetään mukana hankinnoissa. Näin huollon ja varaosien saatavuutta varmistetaan myös kriisiaikana. Hankkimalla valmiudet tehdä tarpeelliset järjestelmän elinkaaren mukaiset huollot Suomessa lisäämme kaluston toimintavarmuutta ja parannamme kotimaista työllisyyttä myös rauhan aikana. Kuten puolustusvaliokunnan mietinnössä todetaan, on jo Hornet- ja Hawk-hankintojen yhteydessä kotimaahan hankittu huoltokapasiteetti laskenut elinkaarikustannuksia 1,7 miljardin euron edestä. Melko lyhyellä aikavälillä maallamme on edessä mittavat puolustusuudistukset, kun sekä Ilma- että Merivoimien kalustoa uusitaan. Selvää on, että tämäkin uusi kalusto tulee olemaan teknisesti nykyistä vaativampaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

23.22 **Hanna Kosonen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Vielä nostan muutaman kohdan tästä puolustusselonteosta:

Ensinnäkin, Suomella on kuitenkin hyvät edellytykset vastata hybridiuhkiin, ja tässä muuttuvassa maailmassa se on erinomainen asia.

Toisekseen, meillä on hyvä kriisinsietokyky, ja siinä taustalla on varmasti kansallista keskinäistä luottamusta ja yhteishenkeä ja tietenkin sitä, että kaikki viranomaiset toimivat hyvin yhteen, sektorirajat ylittäen.

Kolmantena kohtana: On hyvä, että meillä on nyt kyberturvallisuusasioihin puututtu, ja muutos on todella suuri. Alamme olla todella riippuvaisia digitaalisista palveluista, tietoverkoista ja järjestelmistä, ja sitä kautta meidän järjestelmämme ovat myös todella haavoittuvia. Tähän on syytä panostaa, ja se on myös hyvin tuossa selonteossa kyllä huomioitu. Tämä vaatii vahvaa kansainvälistä ja kansallista yhteistyötä, erityisesti harjoituksissa ja siten tiedon vaihdon osalta. Myös ilolla tervehdin yhteistyötä Ruotsin kanssa, sitä, että tavoitellaan mahdollisimman pitkälle menevää sellaista. Pohjoismainen arvopohja on erittäin hyvä pohja myös tässä puolustusyhteistyössä, ja siinä on hyvä ja helppo meidän suomalais-tenkin toimia.

23.24 **Sofia Vikman kok:** Arvoisa puhemies! Edustaja Heinonen pohdiskeli MTS:n roolia keskustelussa tulevaisuuden maanpuolustustahdosta ja sen maanpuolustustahdon vaalimisesta. MTS tarjoaa mielellään foorumin parlamentaarikoille ja asiantuntijoille jatkaa aiheen jatkopohdintaa, ja MTS on mielellään siinä mukana. Uskottava puolustuksemme edellyttää vahvaa maanpuolustustahtoa, ja toisaalta vahva maanpuolustustahto edellyttää uskottavaa puolustusta ja sen riittäviä resursseja. Nämä kaksi käyvät yhdessä.

Valiokunnan mietinnössä valiokunta kannattaa naisten vapaaehtoisen asepalveluksen kehittämistä, ja siitä jatkan hieman tässä puheenvuorossani. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan naisten vapaaehtoisen asepalveluksen suorittaneiden naisten määrä on viime vuosina merkittävästi kasvanut. Palvelukseen hakeutuu tänä vuonna noin 1 000 naista ja reserviin on koulutettu yli 8 000 naista. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Puolustusvoimat ei näe tarpeelliseksi järjestää kutsuntatilaisuuksia naisille, koska koulutettava miesikäluokka riittää sodanajan tehtävien täyttämiseen. Valiokunta pitää kuitenkin tärkeänä, että Puolustusvoimat tukee määrätietoisesti naisten hakeutumista vapaaehtoiseen asepalvelukseen ja maanpuolustustyöhön. Maanpuolustus on koko kansan asia. Lisäksi naisten vapaaehtoiseen asepalvelukseen hakeutuneet henkilöt ovat poikkeuksetta erittäin motivoituneita.

Ensimmäinen askel kutsuntojen ulottamiseen naisia koskeviksi voisi olla se, että ainakin kutsuntakirje lähetettäisiin valtakunnallisesti kaikille naisille. Naisille lähetettävän kutsuntakirjeen alueellisissa kokeiluissa on saatu todella hyviä tuloksia ja lisättyä naisten kiinnostusta vapaaehtoiseen asepalvelukseen.

23.27 **Marisanna Jarva kesk:** Arvoisa puhemies! Jatkaisin edellisen puhujan puheenvuorosta naisten vapaaehtoiseen asepalvelukseen liittyen, vielä erityisesti markkinointiin liittyen. Tässä alueellisessa kokeilussa, mitä tehtiin naisten kutsumiseksi kutsuntoihin tämmöisellä kutsukirjeellä, Pääesikunnasta saadun tiedon mukaan itse asiassa naisia ei ole silti hakeutunut vapaaehtoiseen varusmiespalvelukseen tämän markkinointikampanjan jälkeen. En sinänsä pidä sitä huonona, että tietoa jaetaan naisille, mutta tällä ei ole korrelaatiota hakeutumiseen liittyen. Tämän halusin vielä tuoda esiin keskustelussa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 74/2017 vp

Itse vapaaehtoisen varusmiespalveluksen käyneenä koen, että jo aiemmin ja myös nykyään naiset, jotka ovat kiinnostuneita varusmiespalveluksen käymisestä, saavat siitä riittävästi tietoa myös esimerkiksi nykyisten sähköisten viestintävälineiden kautta, enkä näe tässä suurta ongelmaa. Nimenomaan jos markkinoi tuotetta, jota ei ole kuitenkaan mahdollisuus myydä, niin näen tässä ison ristiriidan sen osalta, että meidän sotilaallinen koulutuksemme palvelee nimenomaan yhteiskunnallista tarkoitusta siinä mielessä, että meillä on kansallinen uskottava puolustus ja ihmisillä on tietty tehtävä, mikä heille on osoitettu varusmiespalveluksen jälkeen. Tällä hetkellä meillä ei ole tarjota paikkoja lisääntyvälle koulutusmäärälle.

23.28 Sofia Vikman kok: Arvoisa puhemies! Kehotan edustaja Jarvaa tutustumaan tämän kutsuntakirjekokeilun tuloksiin. Se toteutettiin Pirkanmaalla, ja tietojeni mukaan kokeilu lisäsi asepalveluksesta kiinnostuneiden naisten määrää. Oikeastaan oleellista ei ole edes se, lisääntykö kiinnostuneiden tai hakijoiden määrä, oleellista on se, että koko ikäluokalle sukupuolesta riippumatta menee oikea-aikainen tieto ja naisetkin saavat ainakin tiedon mahdollisuudesta suorittaa vapaaehtoinen asepalvelus, koska nyt palvelus ja siihen oikea-aikainen hakeutuminen voi jäädä tekemättä ihan vain sen takia, että oikea-aikainen tieto ei tavoita. Tässä suhteessa, vaikka sitten kutsunta ei olisi pakollinen, kotiin tuleva kirje olisi hyvä edistysaskel.

23.29 Marisanna Jarva kesk: Arvoisa puhemies! Tämän tiedon jakamisen kannalta keskeistä on lisätä oppilaitoksissa tarjottavaa infoa siitä, miten tähän koulutukseen pystyy hakeutumaan. Ja tähän liittyen haluaisin ehdottomasti lisätä myös tätä aitoa koulutusta myös näihin kriisiajan olosuhteisiin, että me emme jakaisi pelkkää tietoa varusmieskoulutuksesta, jonka koulutusmäärien lisäämiseen meillä ei ole tarvetta eikä mahdollisuutta. Siinä vaiheessa, kun lähes kaikki käyvät toisen asteen koulutuksen, tässä yhteydessä tätä tietoa olisi luontevaa jakaa oppilaitosten toiminnan yhteydessä myös sitä aitoa hyötyä ja koulutusaamasta asiassa tarjoten.

23.30 Sofia Vikman kok: Arvoisa puhemies! Ajatus tiedon jakamisesta oppilaitoksissa on varmasti oikein kannatettava. Yhteiskunnan kannalta tärkeää on kuitenkin viesti siitä, että maanpuolustus kuuluu jokaiselle, ja viesti siitä, että naisella on kyky oppia nykyaikaisessa armeijassa tarvittavat taidot siinä missä miehelläkin ja erot ovat enemmänkin yksilöiden kuin lähtökohtaisesti sukupuolten välillä. Puolustusvoimien ja Suomen puolustuskyvyn kannalta on tärkeää, että parhaat voimat hakeutuvat varusmiespalvelukseen.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.